BASILII ZANCHI BERGOMA TIS DE HORTO SOPHIAE LIBRI DVO AD PE- TRVM BEMBVM CAR DINALEM.

Eiusdem uaria Poemata, quæ olim sub L. Petrei Zanchi nomine ædidit.

Romæ M. D. XL.

BASILII ZANCHI BERGOMA-
tis Canonici Ordinis Lateranensis ad Petrum Bembum Card. de Horto Sophiæ, Liber Primus.

Væ superis mentem inspirans mortalia corda
Illustras, lux uera hominum, lux uera Deorũ,
Tu patris æterni Sophia, tu flamĩne sancto
Aspira: propiorq; animum, uiresq; ministra:
Te canimus, sedesq; tuas, sedesq; tuorum.
Tuq; adeo decus Ausoniæ, sanctiq; Senatus
Præsidium, quem purpureo diademate sacros
Intectum crines totis pater Adria circum
Littoribus, totisq; sonat uctus Albula ripis,
Huc ades, & Sophiæ mecum spatiare per Hortum
Bembe pater: sic te dulci requiescere in umbra
Felicis Horti, & suauis decerpere fœtus,
Insignemq; tibi uideam texisse coronam.
VT quondam emenso pelagi intractabilis æstu
Exultat Nauta: & puppi speculatus ab alta
Vicinam læto terram clamore salutat:
Atque ubi iam patriam, portusq; intrauit amicos,
Præteritos narrare iuuat per singula casus:
Ante tamen uarijs puppim circundare sertis,
Emeritam puppim nouit, quæ gurgite in alto
Aequoream uicit rabiem: uotisq; potita

Appulit errantem patriæ in confinia nautam;
Sic ego post uarios terræq; marisq; labores,
Laurea seruatæ connectens serta carinæ,
Lætitia exulto: quum te pulcherrime rerum,
Quem Sophia æternumq; colit, firmatq;, fouetq;,
Horte adij; subijtq; tuos iam tuta receptus
Classis: & optatam ualuit contingere metam.
O mihi tantorum requies, finisq; laborum,
Veráque pax animi, & mentis syncera uoluptas,
Hesperidum tibi assurgant fulgentia mala;
Et tibi Phæacis cedant pomaria Regis;
Cedant & Cyri dites, & Adonidis horti;
Nec tibi Cecropio certet Gargettius horto.
Haud secus Hebrææ caput, & noua gloria gentis,
Post domitas bello gentes, uictriciáque arma,
Vt primum Solymos fines, ubi lacteus humor
Profluit: & dulci distillant nectare quercus;
Promissam calcauit humum: promissáque regna
Obtinuit; lætus tandem felicia culta
Sorte dedit; lætus meritos sacrauit honores.
Quippe decem uix dum lustris labentibus annos
Paruulus expleram: quum me mens alta Tonantis
Admonuit, suctas post terga relinquere sedes;
Finibus Italiæ extremis qua clara, potensq;
Vrbs imposita iugo liquidas despectat in undas;

Quà pater aurato stringit loca pinguia cornu
Serrius; & riguo præterfluit arua meatu;
Et procul à dulci patria, laribusq; paternis,
Per uada, per scopulos externa inuisere regna.
Ac primo applicui, Tyrrhenum euectus in æquor,
Quæ loca gemmatis habitant Acheloides alis.
Quarum etiam illectus studijs, atque arte canendi,
Noctes, atque dies ipsarum carmina, & ipsas
Mirabar tacitus; demum assuetudine longa
Paulatim molles irrepsit flamma medullas.
Et iam signiferum Phœbus duodena per orbem
Astra peragrarat, quino permensus ab ortu;
Quando ego cultor adhuc domibus uersabar in istis;
Quoque magis fueram blande susceptus amator,
Hoc magis urebar: totisq; incendia uenis,
Ah niminm incautus, semper grauiora fouebam.
Quum tamen hinc demum furtim discedere uellem,
Non potui celare fugam: quin limine in ipso
Vna mihi ante alias uirgo dilecta sorores
Parthenope implicuit dulci circundata collo
Brachia: méq; amens properantem hac uoce morata est.
Quò fugis ah fallax? hæc ne est data dextera dextræ?
Hæc ne est pacta fides? sic me periure linquis?
Nec te noster amor, nec te communia tangunt
Hospitia. O cuperem nunquam hoc ut litus adisses.

At memini infelix, cancrem cum rupe sub alta,
Qua Paphiæ dilecta deæ lætissima Myrtus
Ostentatq; comas; longosq; in flumina ramos
Explicat irriguo subter labentia cursu:
At memini infelix mihi tu iurare solebas.
Hæc uicina prius subiectum saxa per æquor
Innabunt: prius hæ neglecto more fluentes
In fontem labentur aquæ: quàm grata perosus
Otia de uestris ausim decedere tectis.
Hæc, & plura mihi emodulans pulcherrima Siren,
Crebráq; per uarios iterans suspiria questus,
Dixerat: & lacbrimis languebat mœsta profusis.
Et sua uicinæ narrans dispendia syluæ
Dulcia flebilibus modulatur carmina neruis.
Quam circum doctæ sistunt de more sorores:
Exceptosq; iterant numeros: nemus omne resultat:
Fluminaq; auditas referunt miserata querelas:
Has tamen illecebras, atque hæc retinacula, & istas
Sirenes tandem effugi: rursusq; per undas
Exul agor: spatiumq; ingens iam mensus abibam:
Quum procul è pelago Vulcania cernitur Aetna:
Aetna repercussis longe exaudita cauernis:
Aetna grauem Enceladi flammis testata ruinam.
Heu sors dura hominum, per tot discrimina, per tot
Horrentis pelagi scopulos agitanda periclis.

Namque uiæ ignarus diras diuertor in oras,
Quà ferus ingenti recubans Polyphemus in antro,
Ebibit humanam saniem: dapibusque cruentis
Vescitur; & stimulante fame insatiabile guttur
Sanguineis uiuos degustat dentibus artus.
Ille ubi me infames sensit contingere ripas,
Aduocat horrendos fratres: clamoribus Aetna
Mugijt: & piceam uomuit tremefacta fauillam.
At subito acciti syluis Cyclopes ab altis
Præsto adsunt: uersusque ratem sine more furentes
Terrifico ingressu uestigia longa mouebant.
Ipse autem trepidus Diuis in uota uocatis
Accelero inde fugam: Nautæ solito ordine remos
Corripuere suos: ast ipse ingentia monstra
Iamque nihil metuens puppi speculabar ab alta.
Quum subito exurgens pluuio Notus ater ab axe
Impulit incautum iuxta Scyllam, atque Charybdim,
Monstra maris magni, & pandis non æqua carinis.
Hei mihi, continuo latratibus omnia circum
Complentur: uideoque canes astare marinos.
Quin etiam sensi sæuorum more Luporum
Exululare procul: medijsque ita fertur ab undis
Vox dubio commista sono: qualemque uiator
Nocturnam sentit Lemures iactare per umbram.
Eia age fluctiuagi comites assistite: ego istam

Quæcunque est puppim, nostras quæ aduenerit oras,
Vortice demergam rapido. post talia uidi
Irruere in proram refluo de gurgite fœdos
Immitis pelagi rictus: prensaque carina
Faucibus admotis nostram deposcere mortem.
Eripui me me; Sed cum iam tutior irem,
Et mecum exactas uersarem mente procellas,
Sæuior incubuit rabies; pelagóque refuso
Turbida me Libycis tempestas appulit oris.
Quóque magis dura infelix statione dolerem,
In Breuia, & Syrtes ueni; loca pessima Syrtes,
Semper inaccessas Syrtes. Ibi plurimus Auster
Egressum multo compleuit puluere pontum.
Nec minus interea fundo commotus ab imo
Confectim incumbens densarum campus aquarum
Confudit bibulas terræ sitientis arenas.
Sicq; reluctantes commoto gurgite uenti
Nubibus inuoluunt cælum: miserabile uisu,
Pars sedet una ratis terra; pars altera duram
Perpetitur pelagi molem. demum improba cessit
Diluuies: latumque maris transgressa recessum
Torpentem Tritonis adit mea cymba paludem.
Non procul hinc templum, quod corniger accolit Ammon,
Inculti Garamantes habent: ubi sola uirentes
Sylua gerit ramos: loca cætera feruor adurens

Non

Non patitur teneras radicem affigere plantas.
Quo postquam ingressus ueni; uideo omnia circum
Scintillare uagis hinc inde altaria flammis.
Suspiciensque alte media testudine clarum
Admirabar opus: quod quondam Mulciber ipse
Fecerat; inque sui obtulerat delubra parentis.
Hic primo astabat rerum Natura creatrix;
Materiamque rudem uarijs componere formis
Norat; & ipsa illas ex se imperfecta petebat;
Vt mulier petit ipsa mares, ut turpe decorum.
Hic terras, tractusque maris, Neptunia regna
Finxerat; & uarios cæli septemplicis orbes.
Abstrusas etiam rerum producere causas
Sub lucem conatus erat; & fingere in auro.
Hinc me digressum centenis urbibus ingens
Excipit Ionio circum uallata profundo
Creta, Iouis nutrix, atque immortale sepulchrum.
Hinc Cnoson, Lyctonque simul Minoia regna
Aspicio; & medijs fulgentes Cycladas undis.
Hinc etiam Idæi sacrata cacumina montis
Apparent; castamque colens Dictynna Dianam.
Inde alto inuectus pelago properante carina,
Prospicio umbrosis uiridissima littora Myrtis,
Littoráque, & Paphias candenti e marmore Turres;
Idaliumque nemus; grauidamque Amathunta metallis;

Hæ sedes Erycina tibi Dea nata profundo;
Hæc Cypros, Salamisq́. Hic me circunstetit omnis
Humida gens ponti, Phorcusq́, & maxima Cete,
Tritonesq́ uagi, atque extrema Anthedone Glaucus
Euboicas linquens sedes. hic Tethyos undis
Deceptos late exululans deflebat amores.
Quem prope Nympharum chorus Oceanitides omnes
Astabant: una ex illis miserata furentem
Dum cupit insanos uerbis lenire furores,
Semidei in faciem uultus defixa nitentes
Hausit Acidalium traiecta per ossa calorem.
Has inter uarias facies, atque agmina circum,
Tris luces, totidemque simul sine sydere noctes
Errani: laxansq́ citis mea carbasa uentis,
Post longos flexus, erratáque cærula ponti,
Phœnissas tandem gentes, Chaldæáque regna
Afferor, & Syriæ felices germine campos;
Quà Tigris celeri cursu rapidissimus, & quà
Euphrates late pelago socia agmina iungunt.
Hinc ego naue leui nitens exinde per altum
Deuehor Euphratem: donec placidissima tellus
Occurrit: triplici tandem se attollere tractu
Visa mihi tellus. fessam hic subducere puppim
Stat mihi; & optato tandem succedere portu;
Hic labor extremus. Tum me spectare putabam

Felices illos saltus, sedesque beatas
Fortunatorum nemorum, quæ prisca uetustas
Extulit, & celebri perduxit ad æthera cantu:
Quid primum, mediumue canam? quo carmine laudes
Expediam terra alma tuas, & amœna uirecta,
Ingeniumque, situmque loci, cœtusque piorum?
Est felix regio, & liquidi plaga lucida cæli,
Qua Titan radijs lucem uehit; & face prima
Aethiopum populos, & rubræ Tethyos undas
Inficit. Hic roseo semper nitidissimus ortu
Ostentat sese, & sublimi uertice summa
Astra ferit, cælo, & terræ spectabilis Hortus.
Hunc omnes cælo geniti, ac uitalibus undis,
Queis sacræ leges, diuinaque nomina cordi,
Contendunt petere: & dulces uertuntur ad oras.
Pars pedibus terras carpit: pars arduus alto
Inuehitur curru: pars remis cærula pulsant.
Hic aliæ super, atque aliæ fulgentibus hærent
Parietibus scalæ; atque ingentia limina tangunt
Ingentes scalæ; gradibusque ad limina centum
Deducunt. Muri immanes, & Iaspide fulua
Extructi, liquido constant auro, atque argento.
Ipsa autem Eois circum uariata lapillis
Fundamenta iacent; solidoque Adamante residunt.
Interior secto distinctus limite quadrat

Paradisi descr.°

Bissena amplexus stadia aspectabilis Hortus.
Quattuor huic bifores panduntur ad æthera portæ;
Vestibulumque ipsum, & gemmantia limina lucent.
Altera candentis respectat lumina Phœbi
Porta augusta, ingens; & Iaspide clara nitenti.
Hinc micat extremo lectus Carbunculus Indo;
Hinc radiat Medis late Sapphirus ab oris.
Altera quæ gelidam se se conuertit ad Arcton,
Resplendet longe uiridi cum luce Smaragdo;
Sardonychéque nitet: cognato & nomine Sarda.
Tertia sed medio quæ limina sole tepescunt
Aurea Chrysolithi collustrant lumina, & aureo
Fulgore insignis rubra Beryllus ab unda;
Nec non & uiridis collucet gemma Topazi.
Vltima fumantes spectat quæ ianua currus
Phœbe tuos: quum iam Tethys grandæua cadentem
Excipit; & uitreis fessum complectitur ulnis;
Chrysopraso splendet, & Cyaneo Hyacintho;
Armenijsque rubet, & purpureis Amethystis.
Has nulli claudunt uectes; non ferrea firmant
Robora; nec custos adsistit limine Ianus.
Has portas Pax alma colit: Pax candida seruat:
Atque ita uociferans supremo in limine fatur.
Este procul uiles Animæ: procul este profani;
Ite procul; fœdumque sacro de limine gressum

Tollite; & impuros procul hinc auertite uultus.
Ipsæ autem bifores portis bipatentibus astant
Ingentes ualuæ: tyrio quas murice tinctum
Vestit Ebur: candent Libyco circum omnia dente.
Illic docta manus cælesti numine ducta
Immortale opus, & summi decora alta parentis
Fecerat, & uario discreuerat argumento.
In foribus portæ nitidos uergentis ad ortus,
Hic primum è nihilo Cælum, Terramque crearat
Omnipotens pater, & Mundi genitalis origo.
Hæc super immensi, & nunquam uariantis olympi
Addiderat spatia, atque æterni luminis oras;
Fulgentesq; domos superum, cælestia Templa.
Ima autem pelagi circum fluitantibus undis
Squalebat tellus: gremiumque gerebat inane.
Ipsa etiam undantis pelagi sine luce uorago
Horrebat tenebris super, & caligine cæca:
Et super obscuras uolitabat Spiritus undas.
Ecce autem patris imperio, qui cuncta gubernat,
In tenebris lux alma data est: fulsere repente
Et maria, & terræ: nitidusq; reducitur aer:
Et Deus obscuro secreuit ab aere lucem.
Hic etiam procul à terra diffusilis æther
Tollitur, effusis stellatus crinibus æther.
Hunc inter stabili, & solida compagine nexæ

Quinque ierant zonæ. deuexo limite tractus
Signifer obliquo ascensu duodena ferebat
Sydera, diuersæ speciem uariantia formæ.
Ensifer Orion stricto mucrone mouebat
Exoriens pelagi fluctus. radiata notabant
Cnosia Cretæam Bacchi monimenta puellam.
Ambibatq; polum flexo temone Bootes
Plaustra regens. iuxtáque Anguem splendescere credas
Ora Lycaoniæ labris sitientibus Vrsæ.
Quæ subter remeans Phœbi radiantis imago
Auratam chlamydem, & bisseno sydere textam
Induerat curru residens: quo fonte caloris
Inferiora leues animabant cuncta fauillæ.
Hinc procul Astrorum decus, & regina bicornis
Sublucet soror: & niueis Latonia bigis
Subuehitur cælo: & spatijs breuioribus usa
Aemula fraternos certat præuertere cursus.
Hic etiam aerios populos, cælóque dicatum
Aligerum genus, aut dulces inuisere nidos
Finxerat: aut tenui deducere carmina cantu.
Iamque Pater liquidi discreuerat alta profundi;
Confestim irrumpunt pelago fontesq;, lacusq;;
Innumeriq; altis delapsi è montibus amnes,
Queis umbrosa caput circum uelabat arundo.
Quin etiam pelagi placide labentibus undis

Pinnigeræ innabant pecudes : ibi discolor Indus
Candentes rubro relegebat in æquore Conchas.
Tunc primum affusis grauidum caput extulit undis
Omniparens tellus : densisq; animalia syluis
Condebat : tenerasq; illis pascentibus herbas
Sufficiens, flauis campos uestibat aristis.
Parte alia abrupti montes fœcunda metallis
Viscera fundebant : quos summo in uertice clara
Crystallo, atque alijs ornata cacumina gemmis
Ostentare procul tremulo fulgore decebat.
Hic uideas miro deuinctum pectus amore
Artificem rerum terrena effingere membra,
Humanosq; artus : animamque infundere Terræ,
Immortalem animam, perfectam, & labe carentem;
Ilicet inde solo emicuit, mirabile dictu,
Primus homo, æterni decoratus imagine Patris,
Mentem, animumque Deo similis; qui lumine cælum
Lustraret; patriumque animo uersaret olympum.
Cui Rex ille hominum, totiusq; arbiter orbis,
Quicquid habet tellus, quicquid mare, quicquid & aer,
Subijcit : æternas leges, & fœdera seruet
Præcipit; & proprios ortus in mente recondat.
Nec non & uarias soboles animantia terris
Bruta Dei iussu generatim in sæcla propagant.
Nec procul hinc terris fugiens Astræa relictis,

Exosa heu mortale genus, postquam impia Tellus
Et monita, & magni liquit præcepta parentis.
Cernere erat iusta iaculantem fulmina dextra,
Iratumque Patrem terris: genus omne perosum
Diluuio ingenti Tellurem effundere in undas.
Sed tamen humanos pietas miserata labores
Seruabatq; Virum terris, ipsumque, domumque:
Solus ut humanæ reuocaret semina gentis:
Queis leges, & iura dabat: & fœdere certo
Pingebat cælum pennis Thaumantias Iris.
Hinc ope Diuina patrijs seruatus ab oris
Adstabat Senior: Syrióque ex hoste receptus
Monstratum carpebat iter, noua quærere regna,
Externosq; lares. haud illo iustior usquam
In terris fuit, aut æqui obseruantior alter:
Hinc Regi regum carus: hinc nomine uerso
Accepit signum fidei, Pater omnibus unus
Qui mores, Patriamque fidem, ritusq; tenerent.
Ipse etiam ardenti radiatus tempora uultu
Legifer, antiquas leges, moremque sacrorum
Ore dabat: uiuos uultus, uiua ora putares.
Implebat summas portæ aspectabilis oras
Verum induta hominem summi Patris unica proles,
Vera Patris soboles: Cælo demissa sereno
Lustrabat dulces hominis sub imagine Terras.
Quin

Quin etiam effundens diuino ex ore loquelas
Per medios populos; nec dedignata subire
Tecta hominum, prò quanta alti indulgentia cæli,
Iura dabat; cultúque nouo rude uulgus in omnem
Formabat uitæ synceris artibus usum.
Pauperies illi semper comes: omnibus æqua
Pauperies: nulliq; nocens: contentáque paruo;
At multis inuisa eadem sub paupere tecto
Otia agit: uigili non fracta, nec anxia cura:
At uero in foribus custos Erymanthidis Vrsæ
Quas uidet, hic septem diuino ex ordine soles,
Septenisq; tubis ingentia mœnia lustrat
Hebræus ductor, uariisq; exercitus armis.
Vt primum sacer increpuit super æthera clangor,
Extemplo ingentes procumbunt undiq; muri
Sponte sua; latamque solo trahit alta ruinam
Vrbs, opibus quondam, & regnis dominata superbis.
Collucent ignes; sequiturq; incendia fumus.
Haud procul inde altis pendentia postibus arma
Pugnantum decus; & seruantia tela cruorem;
Captiuiq; Duces, submissáque colla trahuntur.
Quin etiam exacti Reges, bellóque subacti
Adduntur; uictorq; elatis cornibus ibat
Iordanes; iam iamque sinus, & flumina pandit.
Magnanimo subiecta Duci lætatur Idume;

Palmiferumque caput lætanti uertice nutat;
Sacráque odoratæ respondent nomina syluæ.
Hunc iuxta pietate graues, uenerabile uulgus,
Semidei Heroes: per quos suprema potestas
Defensum bello populum dedit: atque superbo
Seruitio exemptos ad pristina regna reduxit.
Illum incedentem ferrato in prælia curru,
Et caua fœmineo transfixum tempora clauo
Aspiceres. ruit ecce alius deuota parenti
Et nemora, & structas nemorosis collibus aras.
Atque alius uasti discerpens ora Leonis
Victus amore cadit: gremióque infusus amato
Lethiferam carpit per fortia membra quietem.
Non tamen ante illi durus sopor occupat artus,
Quàm secum populi proceres, atque alta domorum
Tecta trahens, pœnas scelerato è sanguine sumat.
Partè alia ueterum series generosa parentum
Illustres animæ, atque alto à sanguine Reges,
Qui Solymos fines, summo loca nota Tonanti,
Bissenasq́; tribus longa ditione tenebant.
Ille Palæstinas gentes, Syriamque potentem
Edomuit: meritosq́; tulit ex hoste triumphos.
Ille Paratonij peruenit ad ostia Nili
Diues opum ante alios; & latis otia terris,
Auréaque antiqui renouauit sæcula mundi.

Ille etiam ex auro, cedróque, & marmore templum
Instituit: lectósque uiros de more sacrauit.
Parte alia Solymas arces, templúmque Tonantis
Instaurant: ferro, ac telis accincta iuuentus
Ingentes reficit muros, & claustra, domósque.
Hic demum sacrata tui cunabula regni
CHRISTE Pater, dictámque tuo de nomine gentem
Cælestes fecere manus: huc numine sancto
Gens afflata ruit: mersare salubribus undis
Se cupit: & patrio transcribere nomina cælo
Idem omnes sacer ardor agit. primordia regni
Parua quidem: sed quæ totum iam sparsa per orbem
Solis & occasus miretur, Solis & ortus.
Ac ueluti liquidos fontes, seu flumina propter
Paulatim assurgens, breuibus sese explicat umbris,
Post tamen, hanc nullis hominum cogentibus, Arbos
Ingentes ramos, felicia brachia tendit;
Multi illam Agricolæ, multæ cupiere uolucres.
Tertia sed tepidos Austri spirantis ad axes
Insignit claustra, & niueis petit æthera pennis,
Humani generis clarum decus aurea Virgo.
Olli sydereus frontis decor, oráque fulgent,
Ambrosiæque comæ: placido reuerentia uultu
Spirat: & æternis frontem redimita corollis
Candida purpureo uelamina gestat amictu.

Eoæ lucis semper comes, edita luce,
Hos Hortos colit illa decens sine criminè Diua.
Nunc etiam in foribus, primóque in limine læta
Et mensam parat; & sacrum Cratera coronat.
Hic qui forte uelint sanctis discumbere mensis
Inuitat; dictísque monet facunda uolentes.
O fortunatæ gentes, si iussa uerenda
Diligerent; monitúsque Dei, queis summa salutis
Nititur, & puros mores sub pectore fixos
Perpetuum colerent; iamque illos regia cæli,
Aeternumque decus, & læto gloria uultu
Acciperet cunctísque malis, & morte carentes.
At quà iam roseo præceps ruit Oceano Sol,
In foribus Diuæ sæclis uentura futuris
Diuinum cælabat opus: æuóque sequenti
Pandebat mentem, summique arcana parentis.
Ipsa uidebatur roseo pudibunda colore,
Insignis pietate, & nulli cognita Virgo,
Atque eadem ante alias fortunatissima matres,
Quæ tactus exosa uirum, tedasque iugales,
Instituit castæ iura intemerata iuuentæ
Aeternum seruare, alta ad præsepia gnatum
Fundere: & in dias producere luminis oras;
Nullum passa uirum, nullos perpessa dolores;
Quà Solymos fines felicibus alluit undis

Iordanes. Cernas Pueri rutilantia longe
Lumina, sacratasq; manus. iamque ubera sugit
Paruulus: & matrem arridens cara oscula labris
Imprimit: & sanctis contrectans ubera palmis
Educit dulces materno è lumine rores.
Miratur Gnatum genetrix haud inscia Virgo
Insideat quantus gremio Deus: astupet ipsa
Sacra domus: pronóque inhiant Animalia uultu:
Parua loquor, stupet ipse oculus, & gloria Mundi.
Hæc inter tumidi late maris æquora tollunt
Insani fluctus: cælumque aspergine rorant;
Vndisonum credas euerti è sedibus æquor;
Ipsa ratis cælum scandit: nunc unda dehiscens
Abripit in præceps: timidis pallentia Nautis
Occupat ora pauor: Diuosq; in uota uocare
Extremus miseros subigit timor. inde salutis
Ab nimium cupidi spumosa in cærula Nautæ
Deturbant iuuenem insontem, & nil tale merentem.
Ecce autem immenso sinuosa uolumina ponto
Promouet immanis Pistrix; & guttura pandens,
Heu pietas, uasto clamantem absorbet hiatu.
Tris noctes, totidémque dies submersus in antro
Delituit: post hunc eadem fera bellua ponti
Euomit: & Syria proiectum eructat arena.
Extremis uero in foribus, & margine in ipso,

Septeni ex auro Lychni laquearibus altis
Dependent: flammasq; procul, & lumina fundunt.
In medio uultumque hominis, atque ora gerentem
Extuderat: uestemque imis illuderé plantis;
Aurea compressis subnectit cingula mammis.
Candida cæsaries olli candentia circum
Tempora, nec niueis niuibus cessura, nec albis
Velleribus. similem flammis radiantia uidi
Lumina, sacratosq; pedes nitido orichalco;
Qui uelut excocti lucebant puriter igne.
Vox illi, qualem Oceani refluentibus undis
Herculeam Calpen longe exaudire putandum est.
Nec non & septem flammantia sydera dextra
Continet; ac rutilo mucronem ex ore coruscat
Vulnificum, ancipitem: facies ceu lumina Solis
Irradiat, fulgetq; procul: quum flammeus orbem
Sol coquit, & rapido perfundit cuncta uapore.
Ille etiam occasus æque moderatur, & ortus
Nascentum: tacitáque orbem ratione gubernat.
Ille etiam mortem, mortisq; horrentia regna
Temperat: & tristem sine Sole, & sydere Mundum.
Vt satis impleuit nostros ueneranda uetustas
Aspectus: facilesq; oculos per singula duxi;
Tunc ego, qua primum terras aspergit Heous
Ingrediens, ternis dimensum partibus Hortum

Inuenio admirans, Hortum, sedesq; beatas.
Ingenti pars prima uiret lætissima sylua;
Cui nunquam uiridesq; comæ, & uiridantia desunt
Brachia, & intonsis uiridantes frondibus umbræ,
Vel quum sæuit hyems, uel nuda incanduit æstas.
Vmbriferum cælo, ac stellis attollere certat
Palma caput, densisq; nemus circundare ramis.
Hic folijs spirat late, ac beneolentia circum
Poma gerit, fructu, & folijs gratissima Cedrus.
Hic quoque turgidulis frontem circundata baccis
Innuba Laurus erat: quæ nullos fulminis ictus
Sentit: & increpitans uicinos respuit ignes.
Nec procul hinc pingues Oleas frondescere uidi.
Altera ridenti semper uestitur Acantho;
Hic Buxus, Buxóque uirens intersita Myrtus;
Raráque odorato sudant Opobalsama ligno;
Tum fruticum genus omne solo terra alma ministrat.
Tertia gemmantes distinctis floribus herbas
Pars habet: & dites Arabum sine nomine messes;
Quasque legunt Cilices campis felicibus: & quas
Diues Orонteis depascitur incola ripis.
Hic Violis late circum candentibus albet
Cultus ager: cæliq; referri stellantis honorem
Nunc pictus niueis, nunc cæruleis Hyacinthis;
Purpureisq; Rosis diuina rubescere culta

Aspiceres: & plena nouo læta arua colore.
Fert Castam, floremque simul spirantis Amomi;
Cinnamáque, & medicas miseris mortalibus herbas
Summittit tellus; cælesti hæc nectare pascit
Ille sator rerum; radijsq; tepentibus almus
Sol fouet: & puri permulcent ætheris auræ.
Hæc inter tremulis Zephyrus discursibus errans,
Aera per liquidum gratos spirabat odores;
Quos nec ab extremo Phœnix longæuus Hydaspe
Colligit annosam cupiens abolere senectam;
Quos neque thuriferis felix Panchæus arenis
Conspicit externas aliò traducere gentes.
Hic querulos inter nidos Pandione nata
Obstrepit; & uariæ densissima turba uolucres
Quælibet acta suo magnum per inane uolatu
Mulcebat mistis tenues concentibus auras.

BASILII ZANCHI DE HORto Sophiæ Liber Secundus.

E ST Horti medio sublimis in aere sedes
Præfulgens gemis, rutiloq; extructa Pyropo;
Clarior hinc uitro, & pellucidula Crystallo
Fons fluit; & ternis mollissima gramina riuis
Irrigat; & uiuis fœcundat germina lymphis.

Stellanti solio, sed maiestate serena,
Tergeminus residet Rex: undique splendida lucet
Forma eadem, uestisque eadem, consorsque potestas;
Lux circum, & uariis depicta coloribus Iris;
Innumerique alii solium, sedemque tremendam
Circunstant famuli; quorum pars maxima centum
Hinc, atque hinc oculos, ardentiaque ora ferebat.
Ipsius ante pedes uillis candentibus albo
Decumbit, tyrioque Agnus spectabilis ostro.
Ac uelut Eoa perfusus Lucifer unda,
Astrorumque choros inter, atque agmina lucet:
Sic illi geminique pedes, & pectora lucent.
Tum septem ex auro radiantia cornua fronte
Erumpunt: septemque oculi, ceu lucida Solis
Lumina, collustrant Hortum, sedesque piorum;
Vnde diem, noctemque illic liquidissima cæli
Tempestas: & læta nouo loca lumine rident.
Illum omnes circunfusi uenerantur; & omnes
Suspiciunt; manibusque piis contingere gaudent.
Hic ego felices animas, cœtusque piorum,
Terrarum decus, & quos nulla æquauerit ætas,
Aspicio. pars hospitiis frondentibus altæ
Aut Lauri, aut Palmæ gaudent uariantibus umbris.
Hi uirides inter Myrtos spatiantur: Achantus
Hos iuuat: & dulci redolentia Balsama ligno.

Ast alij uarios flores uernantia circum
Prata legunt: fessumque caput, & membra reclinant
Rorantes inter gemmas, & mollia serta.
Dumque oculis, ac mente trahor: dum singula lustro;
En clari noua forma uiri, mirusq; repente
Occurrit, uultu, & lætanti uoce Sacerdos,
Argiuæ gentis sydus: cui lactea fandi
Flumina: & aurato deductum nomen ab ore.
Hic erat hic, doctæ cui iam plausistis Athenæ,
Antiochiq; solum, & Byzantia littora, & omnis
Bosphore, Threicióque sonans late ora profundo.
Ille, indefessi dum circum machina mundi
Semper in occasum rapido uoluetur ab ortu,
Viuet; & æterni chartis tribuentur honores.
Ille mihi egregias animas, ingentia facta,
Artificesq; manus, ueterum monimenta uirorum,
Expediit: prensumque manu circum omnia duxit.
Ac primum, Viden aeriæ sub tegmine Palmæ
Vt residet, quem Nympha olim prope flumina Nili
Aedidit: insignis gemino caua tempora cornu:
Qui uultus: quantum egregia de fronte refulget
Aetherium lumen; oculos fulgore micantes
Aspice, & æterni certissima signa decoris.
Hoc duce crudeles terras, post fortia facta,
Post domitum signis Regem, Iudæa reliquit;

S. Jo. chrisost.

Excuſſit'q; iugum, atque immitis frena Tyranni.
Hic & Erythræi iuncoſa per æquora ponti
Transtulit innumeras gentes: durata receſſit
Hinc atque hinc faciem in montis, mirabile uiſu,
Vnda fluens; medios fluctus, media æquora uictor
Euaſit, ſiccáque agmen conſedit arena;
At pharios post terga duces ſimul unda relabens
Inuoluit, ſimul arma uirum, curruſq; uolantes.
Quid tibi res geſtas, aut tot miracula rerum
Commemorem? ut repetens ſacri capita ardua montis
Accipiat ſolus legem; ſummiq; Tonantis
Colloquio, & clara per nubem luce fruatur.
Vt liquidas dura è ſilice produxerit undas.
Vt crucis in morem palmaſq;, & brachia tendens
Inuictos bello penitus diſiecerit hoſtes.
Quid loquar, ut dulcem cælo deduxerit eſcam?
Aut ut ſuccenſos precibus reſtinxerit ignes?
Quem iuxta armipotens Ductor, fiduſq; miniſter,
Cui pater undarum aſtrictis uada peruia lymphis
Iordanes, & ſicca pedum ueſtigia ceſſit;
Ad cuius iuſſum ſuperi moderator olympi
Iuſſerit aſſuetos Solem requieſcere curſus;
Noctiuagamq; alto Phœben conſiſtere cælo.
Aſpice quem ſterili genetrix grauis edidit aluo
Egregium uatem: & populis pia iura ferentem.

Non illum argenti, atque auri scelerata cupido
Corrupit; sed plena Deo sua pectora seruans
Et Reges unxit primus; tonitrúque corusco
Subiectum populum, & pugnaces terruit hostes.
Ille, uides? sacra redimitus tempora uitta,
Egregiusq; animi, legisq; arcana requirens,
Post longa exilia, & desertam ciuibus urbem,
Bactráque, & extructos decocto ex aggere muros
Deseruit; ciuesq; suos in regna reduxit
Pristina; & antiquas ædes, & templa refecit.
Vis & præstantem eloquio, regnisq; superbum
Cernere, quem Syriúmque solum, & frondentis Idumes
Arua colunt? gremio acceptum Iordanis ad undam
Hunc docuit Sophia; & cælestibus imbuit orsis.
Nec procul hinc Lauri intonsæ uiridante sub umbra
Apparet Vatum chorus ingens; lumina uidi,
Oráque, & intentas ad sydera tollere palmas.
Hos inter fuluo ex auro, gemmisq; coronam
Conspicuam, ardentem, canentia tempora circum
Gestabat Vates; pictóque è murice palla
Defluit ex humeris; placidóque micantia uultu
Lumina sustollens, digitisq; loquentibus aurea
Dulciter attrectans fila testudinis aureæ,
Authorem pacis, Seruatorémque, Deúmque
Concelebrat: lacrimisq; rigat gaudentibus ora.

Felices populi, felicia tempora, uobis
Adueniet cælo portans cælestia dona,
Humanamque animam assumens, moribundáque membra
Indutus Deus, ille Deus; seséque uidendam
Maiestas æterna dabit, sub paupere forma
Occultans radios. Salue ô sanctissima mater
Syderei regina poli: tua uiscera replet
Egrediens Patris è gremio, pariterq; recumbens;
Qui cælum, tractusq; maris, quiq; omnia replet;
Quem cælum, tractusq; maris, quemq; omnia nusquam
Comprendunt. Salue ô cæli facunde minister
Intactæ diuina ferens mandata puellæ.
Annuit illa: noua micuerunt luce penates; Incarn. D. N. Jesu
Cælestisq; domum compleuit fulgor. ab alto et natiuitas et uita
Descendens Deus, ecce Deus pia uiscera complet;
Humanosq; artus materno è sanguine sumit;
Sanguine, quem non ulla Venus, non ulla cupido
Elicuit genitali aruo; uerum ipsa potestas
Humanos Diuina opifex formauit in artus.
Felix ô patria genetrix mea; iam tua ciuis
Nomina, & æternos cælo Rex altus honores
Aequauit; magnumque feres per sæcula nomen.
Fortunata domus, summi cunabula Regis,
In quibus ille Author lucis orientia primum
Lumina, & ætherias primum Puer hauriet auras.

Felix prole parens, ſelix mea uera propago;
Cui licuit ſanctis infundere pabula labris;
Tangere ſidereos uultus: atque oſcula ab ore
Libauiſſe ſacro: pecora inter inertia natum
Ponere, & agreſti ſupremum in ſtramine Regem.
Salue magne Puer: lapſis ſuccurrere rebus
Aduentas: merſosq; Erebo, & caligine tetra
Ad uitam reuocare homines, ac lumina uitæ.
Aduentuque tuo terrarum millia multa
Inuiſit Pax alma polo delapſa ſereno.
Iam tibi pacatum cæleſtia mella per orbem
Candida pacati diffundunt mœnia mundi.
Cælicolumque choros cerno, & fulgentia cæli
Agmina, pennatamque aciem omnipotentis olympi.
En choreas agitant: lætisq; per aera pennis
Diſcurrunt: laudesq;, & ouantia carmina dicunt.
Iam uenit ætheria Mundi ſeruator ab arce,
Qui cælum terris æterno fœdere iungat.
Cuſtodes etiam pecoris ſub nocte ſilenti
Illuſtrat lux clara nouo fulgore coruſcans.
Paſtores mecum nati ad præſepia Regis
Pergite: communemque oculis inuiſite Regem.
En ego ſacratis genibus procumbere ſupplex
Nil moror: en ſupplex ueſtigia pronus adoro.
Heu quæ nam aſpicio? teneras uix ſuſpicit auras

Cælestis puer, & summi regnator olympi;
Et tamen insonti perfundit sanguine ferrum;
Dum legem subit: & patris præcepta facessit.
Ipsa autem teneri genetrix pulcherrima Regis
Nunc dolet: & tacito nunc pectore gaudia sentit;
Quum uidet illustres uicinæ a Persidos oris
Aduenisse Viros: parui quos splendida Gnati
Stella facem ducens alta ad magalia duxit.
En tibi quæ triplicem longe testentur honorem
Submissi formose puer tria munera promunt,
Thura simul, stactenque simul, auriq; talenta.
En Gnatum Pater omnipotens tibi sistit ad aram
Alma parens: geminosq; tibi de more columbos.
Quid cessas longæue senex pia pignora patris
Cernere? & optatam gremio excepisse salutem?
Quantus io nostras fertur uagitus ad aures;
Quid furis infandum caput? impia funera pendes
Infantum: quos prima uelut surgentia carpis
Lilia, uel primos terræ florentis honores.
Tolle fuga Puerum Mater pia: hoc Pater altus
Imperat: & Phariis succede penatibus hospes.
Tempus erit, quum læta domum, patriamque reuisas.
Ast ubi iam grandem bissena acceperit æstas;
Amissum exquires genetrix mœstissima Gnatum;
Tertia sed postquam terris illuxerit Heos,

Inuenies proceres inter, populiq; magistros
Scitantem; cariq; Patris opera alta docentem.
Salue Amnis, salue æthereis celebrande choreis
Iordanes: sacrata tuis Rex altus olympi
Corpora tingit aquis: totius uulnera Mundi
Abluit; & primi soluit commissa parentis.
Quid refugis dilecte Deo? quid ferre recusas
Sancte ministerium? medij spatia ardua cæli
Discedunt; cæloque leuis demissa columba
Insedit sacro capiti; Pater ecce serena
Fulgentis de parte poli longè intonat; unda
Contremuit; superas fertur uox missa per auras.
Gnate mihi ante alios longe iucundior omnes,
Do tibi terrarum, & cæli inuiolabile numen.
Felices syluæ, felicia lustra ferarum,
Vobiscum est magni proles Patris; ardua syluæ
Inclinant capita; & nutanti uertice adorant
Quadraginta dies ieiunia longa ferentem.
Ecce inimicus atrox rerum nouitate tremiscens
Tentamenta petit; deuicto ex hoste ministri
Cælicolæ exultant plaudentibus æthera pennis.
Hinc Rex ille hominum bibuli prope littoris oram
Incedens, Nautas, nodosaque lina trahentes,
Delectos cæli Proceres, mundiq; Magistros
Esse dabit; Regisq; sui præcepta secuti

Humanos

Humanos diuina trahent in retia pisces.
O fortunati nimium; queis uertice montis,
Aut magni templo Patris, aut de puppe, Magistri
Contigit & sanctas audire, & discere uoces:
Dum placidus diuina docet mandata Parentis;
Hortaturque, monetque pios: dumque abdita sacris
Velat imaginibus: nulliique audita priorum
In medium largus profert: atque ora resoluit.
Fortunatus & ille, Deum qui mira gerentem,
Velatumque hominis facie, & mortalibus umbris
Vidit: ut infusas sinu modo uerteret undas
Vitigenum in laticem: plenis modo liba canistris
Multiplicet: nunc squamigeros discumbere iussis
Sufficiat pisces: rapidis nunc ille procellis
Imperet; & tumidi domitor salis æquora uerbis
Increpet: & siccis insistat cærula plantis.
Vtque oculis capti claros Hyperionis orbes
Aspiciant: & sparsa polo uoluentia signa?
Quid dicam, quum clauda uiris uestigia firmat;
Vt facili gressu incedant, & passibus æquis?
Vel quum muta diu torpentis uincula linguæ
Soluit? & obstructas aperit poscentibus aures?
Vt cælo deiecta Erebi nigrantia monstra
Expulerit, fessos hominum torquentia sensus?
Vt uarijs demum languentia corpora morbis

Instauret casus hominum miseratus acerbos?
Iam uideo summi fulgentem in uertice montis;
Splendescit facies: nitidum iubar aurea uincit;
Iam uestis candore niues, candore nitentem
Exuperat lucem, & picti uaga sidera cæli;
Alloquiturq́ue uiros: radijs en lucida nubes
Protegit ingenti stupefactos luminis igne.
Exultent Solymorum arces: lætetur Idume;
Iam uenit qui terga maris, quiq́ue ætheris alti
Metitur spatia: & terrarum continet orbem;
Ecce uenit: tardi costis Rex altus Aselli
Insidet: aerijs residens qui nubibus alte
Fulmineo inuehitur curru, & mortalia corda
Terrificat, uenit ecce humilis inuisere fines
Terra ingrata tuos, promissæ ingrata salutis.
Ite pij: placidóque hilares occurrite Regi;
Sternite fronde uias: Pueri, innuptæq́ue Puellæ
Concinite, & celebrate nouo noua gaudia cantu.
Hei mihi quid largo cælestia lumina fletu
Perfundis bone Rex? ingratæ an funera gentis
Mens tua, & æternam longe uidet alta ruinam?
Ecce mihi ante oculos mira obuersatur imago;
Ille super uasti retinens spatia ætheris undas,
Qui maris iratos fluctus, quiq́ue æquora placat,
Qui mare inexhaustum crescenti illidit Arenæ,

In peluim diffundit aquas: & candida circum
Lina gerens; Rex ille hominum, Rex ille Deorum,
Seruorumque pedes lauat: & uestigia tergit.
Mirantur Superi Dominum: miratur & ipsa
Submissum Natura parens: stupor alligat artus
Seruorum: stupet ante alios conterritus omnes
Ipse chori Princeps: tactusque repente refugit
Tanta ministeria: & deiectum ante ora Magistrum.
Ast illos dulci fundens ex ore loquelas
Instruit; & dictis mœstos solatur amicis.
Ecce aliud longe maius: rerum ipse Creator Cena dnica
In medio accumbens mensæ, mirabile dictu,
Largus opum, summique boni non inuidus unquam,
Cælestes epulas, diuini nectaris haustus,
Ipse manu proprium pro caris corpus amicis
Apponit: Verum corpus sua uiscera præbet.
Exin plena suo Carchesia sanguine dextra
Porrigit: & Mundi pretium bibit inscia Turba.
Ecce autem sera egressum sub nocte secuti Passio dnica.
Stant circum Comites: Torrentia flumina transit
Impauidus, fidensque animi: atque Hortensia culta
Ingressus, sociosque monet: tum poplite flexo
Patrem orat: tædet mortis perferre dolorem:
Ah dolor, ah pietas, sacros tremor occupat artus;
Sanguineæque cadunt diuino e corpore guttæ.

Mox tamen è cælo ſtellatis Nuntius alis
Aduolat: & mœſtum pellit de corde timorem.
Inde alacer Patris imperio ſæua agmina contra
Procedit, gaudens uictricem occumbere mortem.
Vt primum fari cœpit, ſæua agmina retro
Lapſa cadunt, tanta eſt Regi inuiolata poteſtas.
Quid referam infidos comites? ſimulata clientis
Oſcula? & innocui pretium exitiale cruoris?
Heu quæ nam aſpicio? manibus poſt terga reuinctis,
Ceu quondam rabidíue Lupi, impaſtíue Leones,
Inſontem rapiunt: alij, prò numina ſancta,
Infandi ante ora Ducis, Regemque ſuperbum
Adducunt: diriſq; addunt ludibria uerbis.
Heu dolor, heu lacrimæ; cæleſtia tempora duris
Configunt ſpinis: rorantia ſanguine cernas
Tempora, rorantesq; comas, rorantia colla;
Sacratumque caput ſcelerata illudit arundo.
Prò ſcelus, ecce alij fulgentia lumina uittis
Impediunt; pugnis fœdant, miſerabile uiſu,
Oráque, purpureasq; genas: nunc fœda nitentem
Conijciunt ſputa in faciem. quò frontis honores,
Quò radij ceſſere tui pulcherrime rerum?
Heu ubi ſiderei uultus? ubi dulcis imago?
Quis o quis noſtras ſonus illætabilis aures
Ecce ferit? ruit ecce cohors accincta flagello;

Verberáque insonuit: lacero de corpore sanguis
Vbertim fluit: & roseo rubet aula cruore.
Quis mihi nunc largis humectet lumina riuis?
Iam uideo tacitos horrenda ad funera gressus,
Funereasq; trabes, & mollia terga prementes.
Currite nunc mœstæ utroque à cardine gentes;
Aspicite erecto suffixum robore Regem,
Quo uitam daret æternam mortalibus ægris,
Terrarum, & cæli Regem: atque indigna ferentem
Supplicia: & fixos dextra, læuáque latrones.
Cernite perfossasq; manus: ueneranda trabali
Fixa pedum clauo uestigia. cernite flexam
Ceruicem, lentúmque caput: labentia morte
Lumináque: appositúmque atro cum felle lyæum.
Iam Patrem clamore uocat, lacrimisq; profusis;
Iam fessum letho posuit caput: arida ceruix
Dependet: laceros artus frigentis, & ossa
Iam numerare queas. Túque ô fidissima Mater,
Infelix mater, sanguis meus, aspice Gnatum
Pendentem: notáque etiam te uoce uocantem;
Parcentémque reis: flentémque incommoda nostra.
Vos illam lectæ comites, uos sacra tenentem
Robora, transfossosq; pedes, uos multa gementem,
Collapsámque solo excipite: & coniungite luctus.
Cur terras nox atra tenet, densæq; tenebræ?

Cur textum radijs cælas caput? unde repente
Phœbe tuos nigra inuoluis ferrugine uultus?
Cur refugis? medióque diem deperdis olympo?
Nondum sera uehit nocturnus lumina Vesper;
Tertia nec tardum sonuit caua buccina signum:
An tibi curuato sese tulit obuia cornu
Plena soror? fuluóque comas obnubit amictu?
An fugis immites contecto lumine terras,
Dira Mycenææ recolens conuiuia mensæ?
An Domini obscuro testaris funera uultu,
Exequias pullo soluens adopertus amictu?
Quid loquor? insolito concussa est maxima motu
Terra, suis quatiens latas cum mœnibus Vrbes;
Dissiliuntq; alto discissa è uertice saxa.
Quin etiam motu circum quassante sepulchra
Panduntur: rursumque piæ sua corpora sumunt
Exutæ uinclis Animæ: uelamina templi
Scinduntur: meritusq; pauor ferit anxia corda.
En etiam exuuias fixi custodia Regis
Sortitur: quassansq; caput conuicia iactat.
Nec satis, extinctum Regem, & iam luce carentem
Inuadit scelerata manus: fera lancea dextrum
Transadigit latus: hinc, uisu mirabile, sanguis
Effluit: & niueus commisto sanguine liquor.
At uos insontes animæ, fidissima Regi.

Pectora, felices ambo, quos sidera cæli
Certa manent, cunctisq; decus memorabile sæclis;
Queis Regem extinctum sacro deponere ligno
Verus amor, uera & pietas, uera inclyta uirtus
Monstrauit. Vos depositi frigentia Regis
Oráque, languentesq; oculos concludere suasit.
Vos etiam duro confixas robore palmas,
Transfixosq; pedes patrio de more ligatis.
Fortunati ambo, præsentia corpora uobis
Aeterni Regis licuit decorare sepulchro;
Et lacrimis rorare pŷ crudelia Regis
Vulnera; & effusum membris siccare cruorem;
Quin & sidonio deunctum inuoluere lino
Corpus; & assyria conditum inspergere myrrha.
Salue magne Parens Mundi: qui sæcula solus
Instauras: uitamque piis, promissáque cæli
Regna paras: nigramque Erebo demittere Mortem
Morte tua. seruata tibi quæ dona rependet
Gens hominum? quas & laudes, & templa dicabit?
Quis populus, quæ terra tuum non læta sepulchrum
Inuiset? meritosq; aris imponet honores?
Nota loquor, terrarum orbis uenerande sepulchrum
Rex tibi semper erit: orbis tua nomina ducet.
Nec tamen in mutum cinerem, squalentiáque ossa
Dissoluet mors atra tuum uenerabile corpus;

Tertia sed cælo quum primum inuecta rubebit
Allatura diem superis Tithonia coniunx,
Effractos Ditis uectes, disiectáque linquens
Claustra erebi, superas uictor remeabis ad auras,
Immortale tuum sumens sine pondere corpus.
Iam noua candenti nituere crepuscula Phœbo;
Extulit & toto radiantia lumina Mundo
Astrorum Pater: insolito uaga sidera lapsu
Exercent choreas: felicibus assonat æther
Carminibus: & dia nouos dant agmina cantus;
Et noua felicem pertentant gaudia Matrem.
At socijs noua lux oculis clarescere uisa est,
Vt primum clausásq; fores, atque inuia claustra
Intrantem uidere nouo fulgore Magistrum.
Dum dubitant, manifesta suæ dat signa salutis;
Ostenditq; manus, traiectáque pectora ferro;
Quin etiam appositum piscem, & fragrantia mella
Vescitur; & dictis titubantia pectora firmat.
Tum demum egregio diuinum Flamen ab ore
Inspiratq; aperitq; uiris uenientia sæcla;
Et cæli reserare fores, & claudere donat.
Dicite iam Domino noua carmina dicite gentes,
Felices hominum gentes: iamque ardua cæli
Regna patent; patriúmque aperit Rex altus olympum.
Namque quater denos ubi Sol induxerit ortus,

Humanósq;

Humanosq; artus, humanáque membra ferentem
Cernere erit superas Regem conscendere in auras.
Qualis iò celsi sacro de uertice montis
Vi propria ætherias fertur sublimis in auras.
Alipedes circum Superi comitantur euntem;
Mirantur, gaudentq;; & dulcia carmina lucunt;
Et tuba uictrici resonat super æthera cantu.
Nonne uides? liquido nebulæ contectus amictu
Victor ouans, cæló que alacris inuectus aperto,
Ascensu Solisq; uias, & sidera tranat;
Ignotasq; homini sedes, cælestia tecta
Ingreditur: Superosq; alte transmissa uolentes.
Cælestes humana tenet Natura recessus.
Inde alti Patris imperio fulgentia dextra
Membra locat, solio æternum spectabilis aureo.
At socium generosa Cohors uiduata Magistrum
Scandentem liquidas cæli suspectat in auras.
Lætatur tamen: & fixo per inania uultu
Sublatum sequitur: donec radiantis olympi
Emensus spatia alta leues discessit in auras.
Inde domum sese referunt: promissáque læti
Expectant dona; & precibus promissa reposcunt;
Roscida puniceis quum primum Aurora quadrigis
Quinquaginta leues cælo confecerit orbes.
Talia ueridico fundebat pectore Vates;

Ille canit: resonis respondet uocibus Echo;
Et lætos circum ingeminant sacra agmina plausus.
Post hinc digressus, qua uersicoloribus arua
Plena rosis, uernosq; interstrepit aura colores,
Concilia Heroum gaudens, cœtusq; beatos
Ostendit; claros pietate, ac legibus acres;
Qui leges mundo posuere, atque inclyta iura
Gentibus: & totum uictricia signa per orbem
Tollentes, præcepta sui docuere Magistri,
Post missum è cælo Flamen, promissaque dona;
Post auræ ætherios diuini muneris ignes.
Hos, inquit, Rex ille alti fabricator Olympi
Omnipotens CHRISTVS bissena in sede locabit;
Et dabit innumeras secum discernere gentes.
Quum cælo aduenien's Superum comitante caterua,
Effulgens late, Patrio'que ardore coruscus,
Exuret labem infectam, & mortalia membra;
Quum terras, camposq; maris, cælumque profundum
Exterrens uox missa polo diuina Tubarum,
Excibit cineres, & corpora luce carentum;
Humanumque genus solio spectandus ab alto,
Quattuor à uentis secreta in ualle locatum,
Discernet. Scelerata cohors, atque impia turba,
Aeternum infelix æterna incendia pascet.
Contra autem queis cura poli, qui iussa sequuntur

CHRISTE tua, æternis indeficientia sæclis
Regna dabis: tecum & Patrijs discumbere mensis.
Quæ postquam edocuit cælesti ex ore Sacerdos,
Tunc ego suppliciter passis ad sidera palmis.
Omnipotens Genitor, rerum cui firma potestas Prec°.
Cuncta supercilio torquens, quas soluere grates
Eualeam? quæ digna satis tibi uota rependam?
Qui me tot pelagi iactatum agitantibus undis,
Errantémque domo procul, atque ignota petentem,
Non expectato subducere carbasa portu
Das Pater, & dulci fessum considere terra.
Quòd siquis nostris precibus locus, annue uotis
Rex superum; & facilem præbe uenerantibus aurem:
Hic mihi quod superest æui, quodcunque relictum est,
Da Pater exigere, & dulcem traducere uitam;
Molliter ut campis felicibus ossa quiescant.
Et quum summa dies animum de carcere cæco
Soluerit, & fessos animæ subduxerit artus,
Stellantes Hortos superum, cælestia culta
Antiquæ patriæ aspiciam, cætusq; perennes;
Quos patria æternum pollens sapientia luce
Perfundit CHRISTVS: manifesto & lumine pascit.
Dumque illi uultu non exsaturantur amato,
Aeternisq; bonis, æterna & pace fruuntur.

FINIS.

EIVSDEM VARIA POEMATA,

QVAE OLIM SVB L. PE-
TREI ZANCHI NOMI-
NE AEDIDIT.

PANOS ET AEGIS SOLIS FILIAE EPITHALAMION.

Sol qui flammarum cœlesti ardore coruscus,
Immensos pelagi tractus, terrasq; patentes
Illustras; cœlumque perenni luce recludis;
Tunc melius nituere ingentis mœnia mundi;
Largior & summos sparsisti lumine montes;
Tunc terræ præter solitum fulgentibus astris
Miratæ, stupuere nouum lucescere Solem,
Dum solem assuetum lætanti uoce salutant;
Quum Pani socianda æternis gnata Hymenæis
Iam foret, & thalami æternum ascensura cubile,
Aeternosq; habitura nouo cum coniuge honores.
Iamque aderat promissa dies; & Lucifer aureo
Optatos tandem Oceani de gurgite uultus
Extulerat; fluit ad tædas excita iuuentus,
Vna omnis Dryadumque chorus, uiridesq; Napææ,
Mœnalio è saltu, & cupressifera Cyllene.
Pana nemus, ripæq; iterant; procul antra remittunt
Aegem, clamatamque Aegem resonantia saxa.
Qui Crathim, Meropenque bibunt; quosq; agmine dulci
Educat, & uitres Celadon liquidissimus undis
Percurrit; magnumque fluens de montibus ambis
Formosis Erymanthe uadis; quos pinea pascit

Partheniꝙ circum plaga; & altis collibus errant,
Conueniunt; celebrantq; suis connubia donis.
Hic pomosa tulit uirgatis serta canistris;
Hic de purpureis decerptas uitibus uuas;
Hic platanum nemoris de uertice Nonacrini
Collocat, ille alto tendentem brachia cælo
Coniferam pinum, aut pulsantem sydera quercum.
Florebat late intonsis circundata siluis
Planicies, properantis aquæ quam frigidus inter
Ambitus, & rigui saliunt per gramina riui;
Textilibus quadrant contexta umbracula Myrtis.
Hic agiles Nymphæ ad thiasos pernice chorea
Exultant, biforemq; ue ciet caua tibia cantum;
Garrulaque agrestem modulatur fistula musam.
Interea Satyri centum, florentibus annis,
Sanguineis infecta rubent queis tempora baccis,
Temporáque, & minio facies collucet Ibero;
Cornibus auratis præpendent mollia serta;
Tum pellis latos humeros stellata reuincit;
Gramineas statuunt mensas; onerantq; uolentis
Muneribus terræ, & ramorum simplice uictu;
Poculáque annoso miscent Acheloia baccho:
Qua platanus late ingentem potantibus umbram
Explicat; & placidi crepitant in uallibus amnes.
At Nymphæ queis cura torum, thalamumque iugalem

Instruere, intextis procul ambitione remota
Pellibus, & molli consternunt stramine lectum,
Speluncæ medio immanis, sub rupe cauata.
Illam Mercurius, labentis conscius æui,
Versicolore pater uariauerat argumento.
Principio immensum circuntegere omnia cælum
Fecerat; & magni clarissima lumina mundi
Solemque, & Lunam; hunc oculis radiantibus æthræ
Lustrantem spatia, atque ardentia signa legentem;
Illam autem propiora notho sua regna ferentem
Lumine; & æquali ducentem tempora cursu.
Stellarumque pares ortus, obitusque cadentum
Addiderat, tristesque Hyadas, tristemque Oriona,
Fulgentemque humeris, ferrumque immane tenentem,
Pleiadumque choros, ignaramque æquoris Arcton,
Siccaque Parrhasij uoluentia plaustra Bootæ.
Aeris hæc subter campos, tractusque profundos
Cernere erat; tenues inter se prælia uenti
Miscebant; nimbi, tempestatesque sonoræ
Nunc terras perflant, nunc uasti cærula ponti.
Hic uarias pennis uolucres & præpete lapsu
Tendere iter, cantuque polum mulcere uideres.
Extima concreto subsedit pondere tellus,
Quam circum canis amfractibus æstuat unda
Oceani; interior liquidis complexibus ambit

Neptunus; uirides madidis cum crinibus Amnes
Immensa credas confundere flumina Ponto.
Squamigeræ innabant pecudes Neptunia prata;
Hic alius uictu inuigilans humentia lina
In pontum trahit; atque alius secreta secundum
Flumina captiuos adducit arundine pisces.
Sollicitant pictis Nautæ freta uersa carinis;
Et terras pelago mutant; auidissima quæstus
Spes trahit; & Diuis maior compellit egestas.
Remigio longe uenientes frangere fluctus
Aspiceres, & plena notis dare uela uocatis.
Hic hominum inter se cædes, & bella ferarum
Extuderat; densos canibus nunc claudere saltus;
Nunc iaculis, cursuque feras agitare fugaces;
Atque harum exuuias foribus præfigere sacris.
Tum ualidas, dictu infandum, conuertere uires
In sese; & proprio terram fœdare cruore.
Hos inter malesuada furit Cocytia uirgo,
Sanguine terribiles oculos suffecta, genasque;
Horrentesque implexa comas stridentibus Hydris,
Queis pauor insinuat sese per tristia corda.
Parte alia placidis fertur Pax aurea pennis;
Hinc lætæ florent urbes; hinc rura coloni
Respondent uotis; lætissima semine tellus
Sufficit immensas fruges; uindemia colles

Conſerit; & uarium fœtu caput extulit aruis
Autumnus; ridet campis flauentibus æſtas.
Ipſe ſuos Maia genitus adiungit amores;
Vt quondam ſacrata ſibi dum templa reuiſit
Cyllenes, magno Dryopæ inflammatus amore,
Immemor & cælum, & fulgentia liquerit aſtra,
Vt crines flauos, atque immortalia membra
Exutus, pecudes in paſcua cogat heriles,
Sæpe illum exoriens flentem conſpexit Heous,
Et flentem paulo uidit poſt Heſperus idem,
O quotiens mæſtum ſolatus arundine amorem
Detinuit uolucri labentia flumina curſu;
O quotiens dominum miſeratæ, & carmina quercus.
Non illi certet ramorum Daulias umbra
Dum ſedet; & ueterem dulci canit ore querelam;
Et matutinos exercet garrula cantus.
Sic Phœbum Eurotas ripis mirantibus olim
Audijt; & doctæ ſtupuere ad carmina lauri,
Taygetiq́ iuga aſſiduis luſtrata Lacænis.
Tandem illam molles ducentem in gramine ſomnos
Comprimit; & longo fruitur maleſanus amore.
Poſt Dryope infantem liquidi Ladonis ad undam
Edidit, inſignem gemino caua tempora cornu,
Villoſumq́ue hirci ſetis, pedibusq́ biſulcis.
Tum pater inſtratum narianti tegmine lyncis

G

Ante Iouem statuit; superi risere ferentem
Cornua; sed gremio acceptum Semileius Euan
Miratur; fingitque manus, atque oscula iungit.
Ast ubi iam grandem bissena acceperat aetas,
Arcadiae tantum fines, patriosque recessus
Accolit, ipse gregem curat, pecorisque magistros;
Nunc mixtus Nymphis, & montiuagis Syluanis,
Maenala, & umbrosi lustrat pineta Lycaei,
Eque uolucribus saeuarum monstra ferarum
Missilibus pellit telis, syluasque fatigat;
Nunc etiam calamos labro percurrit obunco,
Riparumque toris abiectus, & arboris umbra.
Hic coniuratos magnorum in praelia diuum
Fecerat Anguipedes; tedas iam inferre parabat
Oromedon, solióque Iouem detrudere Coeus
Centimanus; quum nulla forent iam signa salutis,
Semiferum ecce caput quassans, & fronte timendus
Pan longe insonuit rauca super aethera concha;
Quo sonitu turbati animi, compressus & omnis
Titanum furor: & toto pax reddita caelo.
Talibus interpres Diuum decorauerat antrum.
At postquam sublatae epulae, chorus ecce sororum
Nympharum, quae stagna colunt; quae Maenala seruant;
Atque ita connexis per mutua uincula palmis,
Collustrant regem choreis, dominamque potentem;

Felicesq́ canunt thalamos; ac uoce salutant.
Adsitis uestris uos numina fuibus; o Pan,
Pan felix, facilisq́ ueni Titania uirgo;
Sic facilis uestros coniungat Vesper amores;
Sic felix in amore diu concordia perstet.

HIERONYMI QVIRINI, ET ISABELLAE MARINI GEORGII PATRICII VENETI FILIAE EPITHALAMION.

Vos mecum Adriaci decus æquoris, o bona Nymphæ
Numina, quæ molles ripas, quæ fluminis undam
Incolitis; Myrtoq́ue comam uiridantia propter
Littora, & intexto uariantes colla Hyacintho,
Et cantu, & leuibus iuuat indulgere choreis;
Nunc agedum Adriaci decus æquoris, eia age Nymphæ
Et connubia læta, & felices Hymenæos
Concinite; & celebrate toros plaudente chorea
Insignis Isabellæ animo & gratissima uestro,
Illa etiam uestri princeps, & maxima cœtus
Pars fuit, & comites inter non ultima forma.
Ergo agedum Nymphæ Adriades ter dicite Nymphæ
In numerum, formose Hymen ades o Hymenæe.
O & Calliopes clarum genus, inclyta Phœbi
Progenies adsis, cui uincla iugalia curæ:

Quem cupidi exoptant iuuenes, cupidæque puellæ;
Qui teneros lusus, & mutua gaudia amantum,
Et socij statuis leges, & fœdera lecti.
Huc aditum ò Hymenæe feras felix ò Hymenæe.
Te cantus, & plectra manent, mollesque choreæ:
Inuitant uario textæ de flore corollæ;
Nos te ad delicias, & gaudia nota uocamus,
Sanctaque iura tori. Quid amantum uota moraris?
Iam tandem expectate ueni; tibi nupta parata est,
Iam digno desponsa uiro, desponsa Quirino,
Egregio forma iuueni, & florentibus annis,
Atque opibus, atauisque, & nobilitate potenti,
Nerine formosa, & candida Heroine;
Et facie, & longis spectanda Isabella capillis.
Doctior haud ulla in terris, seu uellera lanæ
Deducat; teretemque seu uersat pollice fusum;
Serica seu radio percurrit fila sonanti
Intexens; seu pingit acu; uariatque colores.
Vna interque alia choreis, & carmine princeps,
Et plectro resonare aureo, testudine & aurea.
Nonne uides? Thalami portans felicia uincla
Extulit eoo lætantes gurgite uultus
Noctifer; & toto surgunt uaga sidera cælo.
En tacita optati lusus, & dona mariti
Suspirat mente; & tacito succenditur igni.

Instaurate choros; & Hymen ter dicite Nymphæ,
Dulces iunge toros; & dulcia uincula necte.
Iam iuuenes cohibete choros, cohibete puellæ;
Iamque Hymenæus adest; rutilas en pronuba flammas
Teda quatit; Deus ecce Deus, cui tempora candida
Incingunt serta; & croceo uelatus amictu
Flameáque, & roseos Hymen tulit ipse cothurnos.
Ipse Hymen aducta Arabo, ac beneolentibus Indis
Conspergit dona, & ferrugineos Hyacinthos,
Verbenasq; super pingues, cum suauibus herbis:
Ac tandem dulces felici carmine tedas
Concinit; & tali firmat connubia uoce.
Fortunati ambo, & fausto sub sidere nati,
Et felix coniux, & felix coniuge uirgo;
O decus eximium coniux patriæq;, domusq;
O decus Adriadum pulcherrima Heroine.
Haud equidem tales memini iunxisse hymenæos
Peliacas inter frondes, Philyreiáque antra,
Aeaciden Peleum cum coniuge Neptunina;
Aut diuum genus Harmonien, & Agenore natum;
Quum primos illis thalamos cecinere iugales,
Parnasso longe, uiridiq; Helicone relicto,
Pegasides comptæ sertis, lauróque uirenti;
Quum passim magni per limina læta frequentes
Cælicolæ, & superos genitor qui temperat axes,

Ingentes cumulos & opum cælestia dona
Attulerunt; quum nudæ humero, nudisq; papillis,
Donarunt Paphiæ radiantia serta sorores;
Serta auro, & pictis circum uariata lapillis.
Ergo agite Adriades æquali corpore Nymphæ
Instruite optatos thalamos, florem'que recentem
Spargite; & Assyria sternatur ueste cubile:
Vt tandem lusus, & munera grata mariti
Accipiat, sociosq; parent coniungere somnos.
Dumque arcto infusus complexu mollia libat
Gaudia, formoso substernens brachia collo,
Virgineam pergat coniux dissoluere zonam,
Sed quid ego hæc; quæ nam pelago uenit aurea pompa?
Aspicite, en tibi dona ferunt Isabella, tuosq;
Concelebrant thalamos tercentum numina ponti.
Littora respondent Isabellam, Isabellam & undæ
Respondent Isabellam; en Ionio ex alto
Aduentant pictæ centum ad connubia Nymphæ,
Nereides Nymphæ, per candida colla capillum
Effusæ; & molli crinem hæc circundata alga,
Pars apio, pars serpyllo, ac uiridanti Cypero,
Hæ calchis, uiolisq;, aliæ immortali amarantho;
Quas omnes taciti, uerrentibus æquora caudis,
Delphines placido tollant per cærula cursu.
Subsidunt undæ; & tumidi fera murmura ponti,

Actutum poſuere;ferunt radiantia bullis
Cingula,& intextas tenui ſubtemine ueſtes,
Veſtes,quas quondam ipſa ſibi Neptunia coniux
Fecerat;atque auro diſcreuerat intertexto.
Tum ſtrophium,& lectas eoo in littore conchas,
Baccatumque monile,tegat queis læta papillas;
Purpureosq; ſinus magnum,& memorabile munus
Coralia ex toto portat quæſita profundo,
Ipſe Parætonij linquens lata oſtia Nili,
Et patrios Macetum fines,atque horrida monſtra
Neptuni,& turpes hirſuto corpore Phocas,
Cæruleus Proteus,tyria & cum matre Palæmon
Aduolat,extrema & ueniens Anthedone Glaucus,
Implexus madidos uiuaci gramine crines.
Tum Phorci chorus,atque immani corpore Triton,
Neptuni proles Triton,reſonantia longe
Exterret freta;dum rauco caua buccina cantu
Perſonat;& uirides uocat ad connubia diuos.
Parte alia nitidos alno frondente capillos
Intectus,glauco & uelatus pectora amictu
Eridanus,ſummas curru perlabitur undas,
Vndarum pater Eridanus,radiantibus aſtris
Qui micat;& phrygio præbet miſcenda miniſtro
Flumina;& auriferas in pontum torquet harenas.
Quem circum cultæ certatim cærula Nymphæ

Agmina, Glauconome, & forma spectabilis Acte,
Hipponoe, Xanthóque, & candida Laomedia,
Nesæe, Dotóque, atque auricoma Amphitrite.
Omnes Eridani pulchrum genus, aureis omnes
Crinibus, & sertis implexæ mollibus, omnes
Euinctæ croceis argentea crura cothurnis,
Apportant electra mari deuecta Britano,
Electra intonsi lachrimas testantia Phœbi,
Quas quondam nati fato concussus acerbo
Fudit, hyperboreos queritur dum solus ad axes.
Postremo fluuij pariterq́ lacusq́ sonantes,
Qui late regem Eridanum uenerantur; hic ingens
Mincius, & gemino insignis caua tempora cornu
Benacusq́, Athesisq́, & molli flumine Mella,
Ollius, & celeri decurrens Adua cursu.
Exornant illi uarijs tecta aurea donis:
At uobis sancto coniuncti fœdere amantes
Sit thalami inuiolata fides, sint omina fausta,
Concordesq́ tori, & sobolis iucunda propago.
Dent uobis uirides annos, dent fata senectam
Felicem, ingentes & opes, prolemq́ue beatam,
Fortunamq́ue domus per secula longa manentem.

IN LEONEM .X. PONT. MAX. THYBERINVS.

Huc

Huc aditum Pax alma feras pede diua secundo;
Ne desis; propiorq; animum mentemque ministra;
Regnatorem orbis canimus, quo sæua quiescunt
Prælia per terras omnes, æquorq; profundum;
Quo regnante tui late celebrantur honores.
Forte pater uitreis placidum Tyberinus ab antris
Extulerat caput, & uiridantia cornua musco:
Cum subito immensas moles, & tecta domorum
Aequari cælo, Phrygijsq; innixa columnis
Templa uidet late auratis fulgentia signis;
Et lætas audit uoces, atque omnia ludis,
Lætitiáque uidet, blanda & resonantia pace.
Continuo ad cælum palmas utrasque tetendit;
Atque alacris tales profudit pectore uoces.
Vos ò nos populi gaudete, & Romula tellus.
Iam tantis defuncta laboribus; aurea mundo
Iam tandem positis remeabunt sæcula bellis.
Scilicet hæc quondam diuino carmine Glaucus
Prædixit, rerum & uenturi conscius æui
Cæruleus Glaucus, uenturáque sæcla reclusit.
Adueniet longo felix post tempore Tybri
Illa dies, qua tu auratis cornibus alto
Succedes cælo; & famulas tibi mollior undas
Summittet Ganges, atque aurato turbidus Indus,
Euphrates; ditiq; potens Pactolus arena,

Et qui purpureum septenq flumine pontum
Influit; & sacro fœcundans agmine campos
Iordanes; late & Thyberim percussa sonabunt
Litora; & argutæ Thyberinum ad sydera ripæ
Iactabunt, magnumque feres per sæcula nomen.
Namque Leo mundi ingentes qui flectat habenas
Nascetur, longa & populos in pace gubernet.
Hunc olim Laurens diuum genus Arnide Nympha
Conceptum ut superas primum pater ædet in auras,
Astutum gremio accipiat pulcherrima forma
Anthis, qua non ulla leui de uimine qualos
Doctior, aut uario texisse è flore corollas;
Et lætos oculos, & membra decora parente
Digna uidens, salue ò fatis mihi debite dicet
O decus Ausoniæ, & ueterum noua gloria patrum.
Fortunate puer, tanto de nomine tellus
Clarescet longo quæ cingitur Apennino.
Tum pater omnipotens cælo manifesta sereno
Signa dabit; radijsq; ardentem insignibus, auróque
Ostendet late nubem; ter præpes ab æthra
Nascenti applaudet placidis Iouis armiger alis.
Hunc fore qui grauidam imperijs, populisq; potentem
Italiam, & paribus terrarum millia habenis
Torqueat; & longa soluat formidine terras.
Nam neque tum latis hostes discurrere campis

Cernere erit, trepidaque urbem obsidione teneri,
Incendi templa alta Deum, longo ordine matres
In prædam duci, & fœdari in puluere crines:
Sed fera sanguinei claudentur limina Martis;
Non belli rabies, furor exitialis habendi,
Seditione anxius, scissa & discordia palla,
Fœdabunt proprias cognato sanguine dextras.
Pastores etiam tuti per pabula nota
Deducent ouium fœtus, armentáque læta;
Sæpe etiam æstiuum captantes frigus in umbra,
Dum passim uirides ludunt armenta per herbas,
Quis dederit cupidi quærent tanta otia terris.
Non illum argenti, atque auri scelerata cupido
Vexabit, sed templa diu prolapsa deorum
Instaurans, feret insignis præconia famæ:
Et multis alimenta dabit miseratus egenos.
Quin etiam docti Parnassia turba poetæ
Præmia digna ferent; & erunt qui dicere laudes
Certatim cupiant, & maxima condere facta:
Quandoquidem urgentur tenebris, & nocte profunda,
Queis neque longa dies curæ est, nec carmina cordi.
Hunc tu animis olim ingentem, & præstantibus orsis,
Aspicies longe aurato capitolia curru
Scandentem, & triplici radiantem sacra corona
Tempora; thuricremis fumabunt ignibus aræ;

Lætitia plausúque uirum delubra sonabunt.
Ipse autem uictor spolijs orientis honustus
Cælicolum regi uicta de gente trophæum
Ante aras statuet; inimicaq; nomina figet.
Hic quoscunque secat liquidi late unda Scamandri;
Quiq; bibunt Simoenta; & quos de collibus Idæ
Flumina prætereunt; Lyciæ flauentia rura
Qui colit; atque Hermi ripas; glaciéque rigentem
Prospectat Tanaim, cælumque Atlanta ferentem;
Hic etiam exustis ueniens Nasamonius aruis;
Qui ueteres Thebas, ignotáque flumina Nili
Accolit, & Syriæ felices germine campos,
Qui Solymorum arces summo loca nota Tonanti.
Interea pater Elysia Laurentius umbra
Inter dum sedet Heroas, carosq; nepotes,
Magnanimúmque genus, & facta, & nomina pandit
Antiquæ sobolis, qua non felicior ulla
Prole uirum Heroum, queis uel pietate, uel armis
Cesserit Aeneas, uel quos longæua uetustas
Extulit, & celebri perduxit ad æthera cantu,
Accipiet nati reditus, lætosq; triumphos,
Felicis nati: superum quem rector olympo
Indigetem excipiet; lætumque insignibus astris
Inferet; & positis per uota uocabitur aris.
Hæc & plura mihi Glaucus narrare solebat.

Te uero, pater afflictis Leo maxime rebus
Præsidium, per quem Romana potentia cælo
Attollet caput, & famam superinferet astris,
Dij patrij indigetes, diuûmque æterna potestas,
Concedant longum euerso succurrere sæclo;
Terrarum & curas gerere; & fulcire ruentes.

IN V. CAROLVM IMP. MAX. STROPHIVS.

SOlus ego in siluis, quà pingui flumine campos
Eridanus premit: & celsis Ferraria muris
Prospectat placido ludentes marmore cymbas:
Ecce sub aduersa uideor mihi carmina rupe
Audisse, Orpheis certantia carmina chordis:
Qualia Mænalijs Pan euoluisse sub antris
Dicitur, & Siculi quondam maris incola Glaucus.
Stabat frondosi Strophius sub uertice montis
Dulcia pierio connectens carmina filo:
Strophius astrorum prudens: Cyllenius ipse
Quem docuit: totóque comes deduxit olympo
Vranie: magniq; dedit scire abdita mundi.
Dum canit, arguti quatiunt capita ai dua montes:
Pinusq;, Fagiq;, & coniferæ Cyparissi.
Hesperias placido lustrauit lumine terras

Omnipotens pater: & populos miseratus ab alto
Prospicit Ausonios: terræ lætentur, & æquor.
Naiadum chorus, & faciles per gramina Nymphæ,
Quæ fontes Sebethe tuos, Laurentiáque arua
Culta tenent: quà perspicuis uctus Albula lymphis
Populeas inter pelago confunditur umbras;
Quæque colunt Arni ripas: quas maxima pascit
Nubifero tellus quæ cingitur Apennino:
Iam uarios inter flores, & mollia serta
Indulgent choreis: & dulcia carmina ludunt.
Iámque iterum mores, cantatáque sæcula Iani,
Saturniq; senis aderunt: iamque Austria proles
Immortale decus cælo mittetur ab alto.
Felix cui claræ primos ab origine gentis
Cernere erit proceres: quales quum sancta subactis
Iura dabunt populis: quales quum prælia Martis
Tractabunt: meritósq; ferent ex hoste triumphos:
Sacráque uictrices incingent tempora Lauri.
Te uero decus Ausoniæ, te Carole Diuum
Progeniem, superum rector cui ditia subdet
Regna Tagi: late immensis Hispania campis
Quem colit, & gelido Germania subdita cælo,
Quem Latium, Thybrisq; pater: cuiq; inclyta Roma
Summittit fasces: dominum quem maxima rerum
Accipit, agnóscitq; libens: cuiq; Itala uirtus

Assurgit: septena pauent quem flumina Nili:
Iam uideo antiquas celsæ Carthaginis arces
Eruere: & Libyco conspersum puluere crines.
Iam uideo turbata tuis Nasamonia castris
Arma quati: uideo Numidas, Libyamq; ferocem,
Hesperidumque domos, cælumque Atlanta ferentem
Te tremere. en clarum tibi contulit Africa nomen:
Et tua Cinyphiæ respondent nomina ripæ.
Nec satis, Oceani quacunque extenditur unda;
Quáque cadit, uisitq; suum Sol aureus orbem:
Extendes late imperium: iam te ultima Bactra
Expectant: alióque sitæ sub cardine gentes,
Non ita conspecto Gætula per arua iuuenco
Marmaricus fremit arma Leo: quem linquere siluas
Compulerit uesana fames: procul indicat acres
Frons, & cauda animos; simplex fluit unda iubarum
Vis magnæ indicium: falcatos comminus ungues
Exerit ille inhians: & prælia tuta lacessit.
Salue Heros: salue afflictis lux addita rebus
Magne Pater: per quem Romana potentia cælo
Attollet caput: & famam super inferet astris.
Te sibi stelliferos genitor qui temperat axes
Transferet: atque tuos cælo uulgabit honores:
Et tibi perpetuæ fumabunt ignibus aræ;
Et tua perpetuis condentur nomina fastis.

Talia mansuro pandebat carmine uates
Strophius; & cælo referebant carmina montes:
Luna suum donec stellatis crinibus ignem
Extulit: & picti fulserunt sidera mundi.

ECLOGA AMILCON DE OBITU IOANNIS IOVIANI PONTANI.

VIx primum roseo spargebat lumine terras
Aurora Oceani exurgens natalibus undis,
Quum tristis consueta greges in pascua Amilcon
Propulit: è scopulo, summiq; cacumine montis
Quà pelagi horrentes late despectat in undas,
Et Baccho felix, felix uiridantibus umbris,
Et cantu, & calamis Neptunia Mergilline:
Dumque illi exultim persultant pabula læta,
Et tondent uario geminantia prata colore,
Ille animo extinctum repetens Meliscon, & alto
Corde trahens gemitum, scopulo consedit acuto:
Atque hæc in uastos protendens lumina fluctus
Effudit, canos uellit dum uertice crines
Infelix; largóque humectat flumine uultum.
Vos mecum uirides saltus, uos flumina, & umbræ
Altorum nemorum suspiria iungite, & acres
Singultus;

Singultus; mecum ualles Meliseon, & agri
Triste fleant Meliseum; atque antra impulsa querantur.
Intonsi referant montes Meliseon, & ipsæ
Myrtusq́ue, lauriq́ue; & mœsto murmure uoces
Frondibus ingeminent: iterent Limonia rura
Extinctum Meliseum; iterent resonantia saxa.
Vos auræ ò nostras auræ ingeminate querelas.
Nunc gemitus Hyacinthe tuos, tua funera Adoni
Inscribas folijs; folia & miserabile carmen
Ostentent; questus succo & testentur amaro.
Namque meum nuper fato demersit acerbo
Impia mors Meliseum; & frigida lumina leto
Clausit; & Elysias miserum demisit ad umbras.
Cui quondam uallesq́ue cauæ, saltusq́ue profundi,
Dum calamo insanos secum meditatur amores,
Sæpe assurgebant; & uasti murmura ponti
Cui totiens posuere; uagiq́ue per æquora circum
Iam norant Delphines; & Ionio in magno
Dum uiridi flauos siccant in littore crines
Nereides stupuere; incensaque turba profundi
Plauserunt molles per cærula stagna choreas.
Vos auræ ò nostras auræ ingeminate querelas.
Vos ò quæ uirides siluas, quæ frondea rura
Incolitis, iuuat & tristes intendere luctus
Dauliades, Vos ò Cycni uiridantia ripis

Fluminaque, & moestis complentes saxa querelis,
Nunc mecum socias lachrimoso carmine uoces
Fundite; & attonitas lethum hoc referati s ad aures
Nympharum; quae perspicui stagna ampla Caystri
Concelebrant; quae formosis in fontibus artus
Clitumni, & sacro perfundunt flumine crines;
Quaeque etiam Eridani ad ripas fluuialibus herbis
Nunc uarias ductant choreas; nunc candida colla
Exornant nexis uario de flore corollis;
Quaeque Niaseos saltus Garamantide in ora,
Et uirides Citro siluas, Limoniaque arua
Culta serunt; mecum erepti crudelia fata
Pastoris scisso plorent per colla capillo,
Flebiliter miseris uariantes pectora palmis.
Vos aurae o nostras aurae ingeminate querelas.
Ah dolor, ille, etiam syluae quem; & pascua amabant,
Quem uolucres, pecuduinque genus, non amplius heu heu
Aeriae quercus uiridi proiectus in umbra
Concinit arguta modulatum carmen auena:
Sed nigros Heroas, & irremeabile regnum,
Custodemque erebi cantu demulcet, & angues
Eumenidum, & uasti nigrantia monstra profundi.
Interea inculti montes, & pascua muta,
Omnia sunt deserta: omnes lugubre per agros
Pastores resonant: complent nemora alta querelis

Fluuiorum uitulæ immemores;non gramina possunt
Deriuare animum,tremulis non uocibus hædi,
Dum placidas matres per florida prata sequuntur.
Vos auræ ò nostras auræ ingeminate querelas.
Te Satyri,Nymphæq;,& monticolæ Syluani
Fleuerunt;non sancta Pales,non Mænalius Pan
Infletum uoluere;tuum crinitus Apollo
Interitum,& doctæ fleuerunt sæpe sorores.
Te fontes luxere;nouus dolor attigit amnes;
Cernere erat latis amnes dominarier agris;
Et passim largos lacbrimarum effundere riuos.
Quin etiam per saxa,cauisq; in uallibus Echo
Ingemit;& stratis uiduatur fructibus arbos
Tonsa comas;flores folijs languentibus arent;
Aret & æterno florens Amaranthus amictu;
Aret & extrema uulgatum Anthedone gramen
Quo solis pascuntur equi.non lacteus humor
Huberibus manat distentis,non apibus mel.
Vos auræ ò nostras auræ ingeminate querelas.
Quis calamis Melisee tuis triuisse labellum
Ausit?& intacta meditari carmen auena?
Qua quondam nostra cecinisti primus in acta
Aeris immensi motus,& nubila,& amnes,
Vndisoniq; maris campos;qua limina cælis
Stellatæ & patuere fores,ac fata deorum,

Errantesq́; ignes, spirantiáque ignibus astra.
Vos auræ o nostras auræ ingeminate querelas.
Te lachrimans, ac fusa comas Sebethida ad undam
Antiniana gemit; late Melisceon & horti,
Horti infelices referunt; te mœsta Patulcis
Pausilypi in saltu queritur, miseranda papillas,
Et molles laniata genas; procul antra resultant
Naiadum; miseræ deserto Gauridis antro
Rupis Hamadryades, longum Nesidos alumnæ
Abrumpunt lamenta; & fœmineo ululatu
Insatiabiliter mœstis loca questibus implent.
Vos auræ ò nostras auræ ingeminate querelas
Heu heu sub solem æstiuum sitientibus herbis,
Aut himbri grauis, aut duro contusus aratro,
Languescit moriens Cilici Crocus editus aruo,
Atque apium, uiolæq́;, & purpurei Narcissi;
Post tamen ut tepidi redierunt tempora ueris,
Alma parit tellus; reuocatis floribus arua
Halant; & cultis uiolæ nascuntur in hortis.
At nos ut primum tenebris, & nocte profunda
Contexit, mersitq́; nigris in uallibus orci
Lurida mors, superas rursum uenisse sub auras
Non datur; & cæli spectare orientia signa.
Vos auræ ò nostras auræ ingeminate querelas.
Atque utinam me me liceat descendere ad umbras,

Felices umbras, & fortunata piorum
Concilia, Elysiumque nemus, & amœna uirecta;
Vt te pallentes animas, regemque tremendum
Mulcentem, & ueteres Heroum carmine pœnas,
Alloquerer; quando optatæ nunc mortis adempta est
Conditio, Edonum montes, Rhodopeiaque arua
Et gelidos Hebri fontes, Tanaimque niualem
Lustrabo infelix mediæ sub frigora brumæ;
Quumque fatiscentes findet canis æstifer agros,
Post nigrum Aethiopem, desertaque solibus arua,
Extremosq; hominum Blemyas traducere uitam
Stat mihi, & infandum nullo cum fine dolorem
Detegere; immensi flebunt uaga flumina Nili,
Ingentem luctum, & nostras miserata querelas;
Donec summa dies miseros dissoluerit artus;
Et tenuem Melisce tibi coniunxerit umbram.

ECLOGA DAMON IN QVA DEFLETVR MORS CELSI ARCHELAI MELINI PATRICII ROMANI. LYCIDAS, ET THYRSIS.

Ly. QVid tantum insano fœdantem pectora luctu
Funesta te Thyrsi iuuat tabescere in umbra
Ilicis? en pecudes nullo custode per herbam

Pascuntur; errantq; suis cum matribus agni;
Nec nomen late clarum Nesidos ad auras
Antra doces iactare, & pictas gramine ripas;
Sed tantum tristes referunt nemora auia cantus;
Tristiáque argutæ responsant carmina ualles.
Dic luctus quæ causa noui carissime Thyrsi?
Dic age qui mæsto tanti sub corde dolores?
Th. Ah dolor, ah lacrimæ, singultibus interrupta
Ipsa nequit superas uox ægra erumpere ad auras;
Ah miser ante diem, merita nec morte peremptus
Occidit, & longo clausit sua lumina somno
Infelix Damon; crescat dolor, & lamenta.
O mecum luctus auræ ingeminate recentes.
Ly. Prò facinus, carum ne mihi mors abstulit heu heu
Impia mors Damonem, & funere mersit acerbo?
Th. Heu perijt mea uita, animæ & solátia nostræ;
Heu perijt Damon; crescat dolor & lamenta.
Nec mirum ò Lycida, primis data signa diebus
Hoc ante exitium; liquidos auertitur amnes
Immemor herbarum quadrupes; & crebra querelis
Frondiferum nemus, & saltus, & pascua complet.
Quin etiam patrios præterlabentia fines
Flexerunt retro mærentes flumina cursus.
Ipse autem fractis imo caput abdidit alueo
Cornibus indignans Thyberis; urnamque patentem

Impleuit riuo lachrimarum; & candida circum
Pectora fœdantes pugnis, atque unguibus ora
Cæruleæ comites, scisso per colla capillo
Fleuerunt patrias mulcentem cantibus undas
O mecum luctus auræ ingeminate recentes.
Te ne igitur torta innocuum uertigine torrens
Obruit? infamis torrens, quæ præmia rapto,
Quas laudes, quos & titulos Damone reportas?
O utinam extremæ uideam sub tempora brumæ,
Quum rapidi crescunt amnes, quum montibus humor
Soluitur, & largo descendit Iuppiter imbri,
Fundentem nullos stagno sitiente liquores:
O mecum luctus auræ ingeminate recentes.
Vos mecum lugete, & amarum intendite fletum
Pastores, siqua est pietas, si funera tangunt
Damonis: uestri spes, & solatia Damon,
Damon pastorum decus ingens, cui iuga sæpe
Nubiferi Apennini, cui Tarpeiæ arces
Demisere caput cantanti, ad carmina cautes
Venistis, rigidæque altis de montibus orni,
Dumque ille egregias laudes, & facta Leontis
Personat; intonsi referunt ad sydera montes
Egregias laudes; primus tu pascua nobis
Restituis: Tu syderea demissus ab arce
Præsidium fessis rebus; dum tu optime diuum

Terrarum late ingentes moderaris habenas,
Aurea ſublatis remeabunt ſæcula bellis.
Hei mihi iam carmen ſuſpiria interrumpunt.
Has igitur mihi ſpes, hæc & ſolatia dira
Liquiſti o Damon? longum ſine fine dolorem,
Et uanum deſiderium, & ſuſpiria de te
Liquiſti ò longa iucundior unice uita.
Vellera quum ſetis aries mutarit, & hircus
Velleribus ſetas, dolor, & ſuſpiria me me,
Ah miſerum me me linquent, curæq; ſequaces.
Crudeles ſuperi, crudelia ſidera nunc me
Me quoque nunc ſtygias comitem detrudite ad undas.
Nam quid ego heu ſine te Damon, dulciſſime Damon
Heu quid agam miſer? aut uitæ quæ gaudia quæram?
Te moriente omnis uiuendi erepta uoluptas.
Hei mihi iam carmen ſuſpiria interrumpunt.
Quis igitur capti lymphas, heu quis dabit atros
His oculis fontes lacrimarum; ut plurima triſtes
Abluat unda genas: tellus uicina madeſcat?
Vos gelidi fontes, uos mollia prata ualete:
Dulcia rura ualete; uale ſimul optima Phylli,
Vos umbræ altorum nemorum: non amplius ah me
Delectet uacua carmen luſiſſe ſub umbra.
Viuite iam fontes, & paſcua; uiuite ſyluæ;
Vos cantus, & plectra iuuent, mollesq; choreæ
Nymphæ

Nymphæ noster amor;nos & suspiria, & acres
Singultus,lacrhimæq; decent, & funera tristia.
Hei mihi iam carmen suspiria interrumpunt.
Cur sine me Elysia Damon spatiare sub umbra?
Concessum & sine me sacros ediscere cantus
Aegonis? quem Parthneope,quem cærula Siren
Iam dudum obstupuit,summi quum saxa Vesui,
Et Gauri socio resonarent antra fauore.
Incultum solis in rupibus exigere æuum
Amentem iubet ipse dolor Damone perempto,
Donec sæua meos tandem mors soluerit artus;
Inuisam & dederit nobis abrumpere uitam.
Non tamen ante mihi torpentia lumina morte
Languescent,tibi quam Damon pia funera soluam:
Constituam & tumulum: & tumulo solennia mittam.
Pastores mecum certis altaria donis
Et statuent : mecum & cineri fragrantia dona
Infundent,herbas adolentes, & beneolens thus.
Hic mecum formosa etiam tua cura Lycoris,
Naiades & mœstis percussæ pectora palmis,
Flauentes soluent crines; & busta profusis
Conspergent lacrimis : & fœmineo ululatu
Placabuntq; pios manes; & carmina dicent,
Quæ quondam edocuit niueas laniata papillas
Mœsta Venus,pharij quum funera fleret Adonis;

Aeternum & salue singultibus intermixtis,
Aeternumque uale dicent ò maxime Damon.

ECLOGA PHYLLIS, MYCON, ET LYCIDAS.

My. HAc agedũ placida mecũ requiesce sub umbra
Aeriæ Quercus, medium Sol igneus orbem
Dum terit: & steriles findit canis æstifer agros.
Interea dulci, collo quæ pendet auena,
Quam cantu insignis dono dedit Alphesibœus,
Et uacet antiquos dilectæ Phyllidis ignes,
Et mecum uacua libeat repetisse sub umbra;
Luna suum donec miseris mortalibus ignem
Diffundat cælo; rapidiq; potentia Solis
Declinet; uigil, atque canum fortissimus Alcon,
Seruabit late errantes cum matribus hædos.
Ly. Ne miserum ne coge Mycon memorare superbos
Fastus, & tristes sæuæ mihi Phyllidis iras:
Dum refero, crescit dolor: & noua cura recursat.
My. Immo age, nam cantu duros solaberis ignes.
Ly. Cur refugis formosa tuum crudelis amantem?
Phylli meæ requies, Phylli spes unica uitæ.
Cur refugis? quē blanda Hyale, quem candida Gorgo
Exoptant; uocat ante alias Galatea sorores;

Et mihi sæpe suos Glauce narrauit amores;
Misit & intextis redolentia munera sertis.
Ante tamen mea Phylli alio quàm tangar amore,
Et deerunt siluis frondes, & gramina campis.
Vos coryli testes, uos coniferæ cyparissi,
Vos siluæ, rupesq; cauæ: quum Phyllida & amnes,
Antráque, & intonsi resonarent Phyllida montes;
Quum calamo insanos consolaremur amores.
Sed quoniam comitantur oues, comitantur & hædi,
Despicit; & nostras ridet malegrata camœnas.
At non formosi pecoris formosior ipse
Dux erat extremi uictor Semeleius orbis?
Quæq; regit Golgos, Memphiticáque arua, nitentis
Cycladas, Idaliæ lucos, atque alta Cythera,
Prætulit & Marti pastorem, & pascua cælo.
Sæpe inter pecudes per pabula grata canentis
Se implicuit collo; dilectáque gaudia libans
Languidulum petijt per mollia membra soporem.
Sæpe illam undosi errantem prope flumina Nili,
Palmiferamq; Pharon, & ad herbida prata gementem,
Deflerunt Cnidiæ, Cythereiadesq; puellæ.
Sæpe etiam aerios linquens dea candida cursus
Delia lunatis fouet Endymiona lacertis
Pascentem niueas per Latmia saxa capellas.
Aspice quot pingues agni, quot gramina uaccæ,

Et mihi quot ſimæ tondent dumeta capellæ;
Hæ tibi munus erunt;lati mihi iugera campi
Sufficiunt grauidas fruges,uinetaque læta.
Nec tibi caſtaneæ,nec pomis fertilis arbos.
Nec deerunt tepido liquefacta coagula lacte,
Vel quum ſæuit hyems,uel nuda incanduit æſtas.
Huc ades ò formoſa:manet te ſupparus:Idmon
Hunc ſuit;& picto uariarunt uellere Nymphæ
Serriades Nymphæ;quo tu mea ſola uoluptas
Eniteas;ſupereſq; alias ornata puellas.
Huc ades ò mihi cara;manent te ſerta Hyacintho
Diſtincta,& uiolis;& purpureis Narciſſis,
Atque Apio, atque Roſis, atque immortali Amarantho.
Suaue per æſtatem molli conſidere in herba,
Quà uirides riuus nemoris perlabitur umbras;
Ac comitem reſidere cui tua gaudia narres;
Qui Veneris teneros amplexu nutriat ignes.
Te manet hic Lycidas molli proſtratus in herba;
Hic etiam gelidi fontes,mea Phylli uenito:
Hic tinges uitreis argentea membra ſub undis.
Hic tibi formoſæ nutanti uertice Pinus,
Et circum uirides ſociant umbracula Myrti.
O me felicem nimium,multumque beatum,
Oſcula ſi liceat roſeis incenſa labellis
Surripere;& caro recubantem corpore curas

Soluere: & insanos animi releuare furores?
Sed quid ego hæc demens? uenti mea uerba per auras
Vana ferunt; fugit en miserum crudelis amantem,
Crudelis, quam nec tangunt tot munera, & olim
Pacta fides; nec iam moriturus tangit amator.
At quondam rapta mœrens pro coniuge uates
Threicius, custodem erebi, stygiasq; sorores,
Crudelem & potuit precibus placare tyrannum:
Et te nulla mouet nostri pietatis imago.
Atque utinam infido nunquam mea lumina uultu
Flexisses, quum nuda genu, passisq; capillis,
Et tenui albentes strophio deuincta papillas,
Mollibus in pratis, atque in conualle uirenti,
Pallentes uiolas, & lilia cana legebas:
Ac picturatis ornabas tempora sertis.
Tunc ego tunc toto percepi pectore flammam;
Sensisti & nostrum formæ tibi conscia amorem:
Ac mihi (nam repeto) blande promissa dedisti.
My. Hæc satis: Oceano fulgentia protulit ora,
Et noctem terris, & toto sydera cælo
Ducit ab egelida procedens Hesperus Oeta.

CONVERSIO SVIIPSIVS IN FONTEM.

AVrea nunc tacito uoluuntur sydera cælo;
Altáque nocturnum Luna ministrat iter;
Nox tacet; & mutæ requierunt murmura syluæ;
Stratáque iucundus marmora somnus habet.
Solus ego, hei misero, syluis redimita profundis
Lustra peto, & duris uix habitanda feris.
Et tantum horrentes saltus loca sola pererro,
Phyllida dum longa persequor usque uia.
Ceu uitula amissos fœtus orbata requirens,
Et nemora, & montes, & stabula alta legit.
Non amnes miserum medij, non me ardua tardant;
Non timeo audaces in mea fata feras.
Sæpe etiam excelsis errando in collibus amens,
Clamaui nomen terq; quaterq; tuum.
Sed frustra absentem uocis mihi reddit imago
Phyllida; & absentem Phyllida saxa sonant.
O quotiens tremulas Zephyris motantibus umbras,
Sum ratus optatos tunc sonuisse pedes.
O quotiens cælum Phœbi uiolentior axis
Dum terit, & rapida dum coquit arua face,
Conscindunt curæ; & trepidos tremor alligat artus;
Et male habet tristis frigida corda metus;
Neu fessam perplexum iter regione uiarum
Fallat; & attonito septa timore cadas:
Neu dorso nemoris recubantem, aut flumina propter

Implicet, & sæuo uipera dente petat.
Sæpe etiam timeo ne quod male numen amicum,
Inuidáue ignoto Nympha sub amne trahat.
Dicite Hamadryades (nam uos Amathusia nouit,
Vestráque furtiuus pectora iunxit amor)
Cur ò cur toties caros fata impia amantes
Tam procul à caro lumine abesse uolunt?
Phylli meæ requies, Phylli spes unica uitæ,
Quæ miserum heu sine te fata fuisse uolunt?
Heu sine te nec regna iuuent, nec diuitis auri
Pondera, nec sine te quas legit Indus opes.
Me matutino flentem conspexit Heoo,
Et flentem sero Vespere uidit Amor.
Felices Arabum gentes, felicia regna,
Diues odoratis quas secat Oxus aquis:
Quas iuuat in partem coniux beneolentibus aruis
Tondere artifici gramina culta manu:
Queisq; sudem, parmamq; gerit; feráque arma ministrat;
Nec timet audaces fortis inire uias.
Atque utinam tibi me comitem fortuna dedisset,
Vreret haud tantus pectora nostra dolor.
Pro te uel magnos ausim attentare Leones:
Et celer hirsutas comminus ire feras.
Pro te uel rigidis lustrare insessa pruinis
Sustineam, & sicco regna perusta Cane.

Ah potius, ne sis misero tam feruida cura,
Rumpantur uitæ fila seuera meæ.
Sed neque ut exacto per fortia pectora ferro
Fœdarim herbosam sanguinolentus humum;
Aut mea ut informi torpescant lumina letho;
Aut in subiectos deferar umbra lacus:
Fundite sed largos lachrimarum lumina riuos;
Eia agite in lachrimas lumina abite nouas;
Dum mea in exiguum uertantur corpora fontem,
Vt piceæ secto cortice gutta cadit.
Quem non longa dies lustris properantibus æuo
Eximat; & nigra conditione uacet.
Nec caua feruentes excludant marmora soles,
Pendula nec pharia carbasa texta manu:
Silua sed incumbens crepitantis margine riui,
Intendat fonti densa theatra meo.
Cedrus odorata fontem circuntegat umbra;
Intexat uarium Buxus opaca nemus.
Cyllenes gelidis de uerticibus Cyparissi
Descendant; comitem Pinus amica trahat.
Hic Myrtus, Myrtóque uirens intersita Laurus,
Explicet & latas ardua Palma comas.
Has circum, supráque uagæ pia turba uolucres
Dulcia felici carmina uoce sonent.
Pura supercilio muscosi tramitis alte

Desiliens

Desiliens madidam lympha pererret humum.
Ipsa humus æternos summittat dædala flores;
Et religet multa tempora cana rosa.
Nec rapidis sitiens cum solibus æstuat orbis,
Deficiant latices, uiuáque semper aqua.
Nec quum tristis hiems cursus frenârit aquarum,
Et steterint duro flumina curua gelu,
Concrescant rigido fugientes frigore riui;
Sed liqueat tepido nix resoluta noto.
Tu quoque & aurato fulgens argentea cornu
Cynthia, fraternis æmula luminibus,
Sic incorrupti nunquam plorentur amores;
Sic faueant uotis Latmia saxa tuis;
Effice perpetuo lentus ne deserat humor,
Siue super, seu te subter habere uoles.
Forsitan & nostros quondam miserata dolores,
Afferet errantes huc mea Vita pedes.
Et laniata genas pectus fœdabit honestum;
Damnabitq; suam perdita duriciem.
Et lachrimis sparget rorantibus humida saxa;
Et mea cum multo fata dolore gemet.
Interpellatos nunc anxia flebit amores;
Et repetet tenui dulcia furta sono;
Et modo marmoreum felicibus abluet undis
Pectus, & aureolos amne nitente pedes.

Hanc iuuet & implexis collum redimire corollis;
Et uarioq; nitidam flore ligare comam.
Hanc uiola imbriferi capiet prænuntia ueris;
Nunc iunget lachrimas pulcher Adoni tuas.
Nunc ferrugineos componet blanda Hyacinthos;
Nunc texet rubri mollia fila Croci.
Nunc distincta leget argentea Lilia Loto;
Molliter & croceas demetet ungue rosas.
Tunc mihi quot tacitos tentabunt gaudia sensus;
Tunc ego non cæli regna tenere uelim.
Aggrauat hæc stantem lachrimosus pectora torrens;
Mœstaque labentes implicat unda pedes.
Et tamen extrema moriens quod te alloquor hora
Phylli uale, heu mortis causa nec una meæ.

IN FRANCISCVM MARIVM MOLSAM MVTINENSEM.

QValis Hylan Mysorũ agris dum quæreret amens
Alcides ripa concidit Ascanij;
Talis ego, amissam dum per iuga longa Lycinnam
Persequor, & nullo de uia trita pede,
Procubui herboso uiridantis margine ripæ,
In mare qua liquidis Albula rumpit aquis.
Hic me iucundo deiectum lumina somno,

Pieridum dulcis per loca raptat amor.
Errabam molli qua se demittere cliuo
Incipit arguto Castalis unda pede.
Inde pios supero lucos, uiridemque Helicona,
Hic ubi sortitæ rura beata Deæ.
Lauricomi circum colles, & amœna uireta;
Et uaga odoratum perstrepit aura nemus.
Telluris gremium non uno nomine flores,
Non uno pingit mista colore rosa.
Hos super argento, & tenui mage splendida uitro
Irrigat Aonijs lympha profusa iugis.
Alta latebroso dependent pumice tecta;
Vestibulum molli fronde tegente uiret.
Intus natiuo constructa sedilia saxo,
Et strepitans murmur lene sonantis aquæ.
Hic mihi Pieria uisus recubare sub umbra
Pythius, & circum Thespia turba Deæ.
Queis subter fusos ceruix argentea crines
Accipit; & fusos aurea serta premunt.
Illis Assyrio uestis fucata ueneno
Ardet; & ex humeris parte ab utraque fluit.
Hæc modo uocales percurrit pectine chordas;
Hæc similes chordis nectere docta modos.
Hæc modo pallentes uiolas, modo lucida texit
Lilia, uirgatis quæ gerat in calathis.

Hanc tenet hospitijs late frondentibus arbos;
Hæc lauat integris pectora fluminibus.
Pars etiam implexis per mutua uincula palmis,
Exercent faciles ad noua plectra choros.
Has inter i nctis spatiantur passibus ambo
Molsa, & quæ sancti nomen amoris habet.
Molsa mihi quo non superat iucundior alter:
Molsa Philetæo lotus in amne pater.
Cui Charis, & doctas Phœbus donauerat artes;
Ille erat & laudes huius, & huius amor.
Illi Erato insignem uictrici fronde coronam
Nunc dabat, & uerna luthea serta rosa;
Nunc plectro insignit lætum, testudine & aurea,
Vt referat dulci dulcia furta sono.
Ille canit; mea uita Remi tecta alta relinquas;
Furnia pomiferi Tiburis arua pete.
Dum modo sim tecum mea lux, non regna, nec aurum,
Non Arabum optarim ditia rura mihi.
Sat mihi sit chara mentem saturare figura;
Pascere & optatis lumina syderibus.
Tu tantum Ambrosijs intendas uincla capillis,
Vincla uel æterno non soluenda Ioui.
His addit Dominam insignem de cæde ferarum
Munera Dianæ digna referre tholo.
Dum canit, Aoniæ respondent carmina ualles,

Et nemora intonsis spissa cacuminibus.
O nimium felix tanto scriptore puella;
Felix quam longum charta loquetur anus.
Nota colorati discent tua nomina Seres,
Quæq; iacet nimio terra perusta gelu.
Iam niueos illi iungebat sedula cycnos,
Et dabat adducta lora regenda manu,
Quum mihi iucundus defluxit corpore somnus;
Lucifer & roseo fulsit ab Oceano.

IN CLASSEM TVRCARVM REGIS.

SOluitur infausta ratis alite: te precor altæ
Arbiter Aeoliæ,
Carceribus dimitte Notum: da cærula ponti
Eruat Ausonij.
Horrifer insurgens Boreas bacchatus ab Arcto
Tundat utrunque latus.
O deuota mari Nauis male texta procellis
Dissoluenda dabis.
Iam uideo turbata tuis præcordia Nautis:
Iam pater Altitonans
In te tela tenet dextra: iam surgit ab imo
Gurgite acerba tuens

Armatus magna Neptunus cuspide, & omnia
Agmina Nereidum.
Eripient non te fallax tua uota Lycaon:
Iam uenit illa dies,
Qua fœdam expires animam correptus acutos
Turbine per scopulos.
Et tua cæruleis explebunt membra sub undis
Piscibus ingluuiem:
Aut uolitans rauco Mergus clangore cadauer
Littore pascet iners.
Annue uota libens Deus æquoris: ista ministris
Corruet ante focos
Victima pro meritis: nec tu sine honore manebis
Muneris Hippotade.

VER.

IAm tandem tepidi redierunt tempora Veris;
Phœbus & Hellææ uellera pressit ouis.
Et fœcunda uiget genitabilis aura fauoni;
Dædaláque ipsa suas terra ministrat opes.
Incustoditæ per prata uirentia Nymphæ
Ludunt; & Charites carmina lecta canunt.
Tempora sutilibus gaudent redimire corollis;
Floribus & plenos sæpe referre sinus.

Hæc legit Idalij monimentum dulce doloris,
Altera Lampsacio Lilia grata Deo.
Altera distincto componens serta colore,
Pingit odoratis lactea colla Rosis.
Hanc tenet æterno florens Amaranthus amictu,
Mistáque Corycijs albaligustra crocis.
Dulcia purpureis aluearia floribus explet,
Et liquidum nectar sedula fingit Apis.
Candida felices impellunt lintea uenti;
Et placidum nautis aura ministrat iter.
Iam tener umbrosas intexit pampinus ulmos;
Diues & in uiridi palmite gemma tumet.
Nunc frondent syluæ, frondet Phæthontias arbor;
Subijcit & latas fraxinus alta comas.
Largius & niueæ detondent gramina uaccæ;
Et referunt dominis ubera tenta suis.
Custodes ouium tecti uariantibus umbris
Dicunt in uiridi carmina læta solo.
Corniger intonsi repetens Pan summa Lycæi
Capripedes Satyros ad noua festa uocat.
Iam uolucres liquidum concentibus aera complent;
Et uolitant uario per nemora alta sono.
Daulias & densis residens Philomela sub umbris,
Concinit, Ismarij fata gemens Ityli.
Candidus Eridani cantat modo Cycnus ad undam,

Dulcius extremum quam canat ante diem.
Et modo Mæonii liquentia stagna Caystri
Mulcet, & argutis Asia prata modis.
Nunc leo Getulis recubat placidissimus antris;
Nec cupit imbelles dilacerare feras.
Plurima taurinos initus optatque, timetque
Bucula: & incursu florida prata terit.
Iamque audet fluuios sonipes tentare minaces:
Et mouet excussis ardua colla iubis.
Omne genus: magnæ uel quod colit arua parentis,
Cærula uel liquidi quod colit antra maris,
Quodque iter intendit pennis per inane profundum,
Et fruitur semper liberiore polo,
Vritur: & teneros secum meditatur amores;
Et sequitur Paphii mitia castra dei.
Scilicet intermissa diu fera prælia miscet,
Et renouat pugnas imperiosus Amor.

AESTAS.

TAygete Oceani nitidum caput æquore tollit;
Pleiadum & densas sidera agunt choreas.
Iam cælo, terræque ardens inducitur æstas;
Iam rapidus uexat corpora fessa calor.
Rura uocant; mea Vita alacres migremus in agros,
Quos

Quos uaga formosi Thybridis unda rigat.
Vitiferi expectant colles, flauentiáque arua;
O ualeant urbes, mœniáque alta Remi.
Vrbem alij teneant, phrygijs quos nixa columnis
Fulctáque Mygdonio marmore tecta iuuant,
Illusæq; auro uestes, & Perside gazā;
Et nitet Attalicis regia textilibus:
Multa quibus ualidi conuellunt iugera Tauri;
Et centum in stabulis candida balat ouis.
Rura tibi, & Zephyro placeant uiridantia Tempe;
Secretiq; iuuent fluminis hospitia.
Hic inter matres Cereri sacra annua magnæ
Ipsa feres; nitidas flore reuincta comas.
Atque umbrata gerens intorta tempora quercu
Concipiet blandas rustica turba preces.
Terq; nouas circum fruges lustrabit, & agros
Agnus, & ex humili uictima porcus hara.
Inde coronatas ubi thure adoleuerit aras,
Imponet sanctæ spicea serta comæ.
Illic colludunt per prata recentia uaccæ,
Purpureum primo mane ferente diem:
At quum Sol medium curru teret igneus orbem,
Cernere erit pulsos flumina ad alta greges:
Pastores captare umbras aut ualle sub alta,
Aut ubi uicinis fontibus antra sonant;

Et modo gramineis sese exercere palæstris;
Et modo uictrici cingere fronde caput.
At nos frondosæ prostrati in gramine ripæ,
Plurima ubi ingenti procubat umbra coma,
Hic simul æstiua fessi recreabimur aura;
Inducet somnos & leue murmur aquæ.
Tunc ego, quum dulcem dederis per membra quietem,
Et premet infusus lumina uicta sopor,
Formosos strophio impediam florente capillos;
Terra tibi e uario serta colore feret.
Nunc circumfusos tereti ceruice lacertos
Implebo; & suauem excipiam ore animam.
Atque utinam amplexu, gremióque infusus amato,
Ante diem campos mittar ad Elysios.
Pallidulæ Dryades cineri beneolentia serta
Spargent, & mœstas munera in exequias;
Atque incorruptos pastor ueneratus amores
Cantabit tristi tristia uerba sono.
Post ubi conuerso consurget Vesper olympo
Compellent saturos in sua tecta greges.
Custodes ouium hic omnes, pecorisq; magistri
Conspergent placidam lacte tepente Palem.
Perfusiq; manus, & uersi ad lumina Solis,
Placabunt donis supplicibus Dominam.
Hornáque felices purgabit cæsa iuuencos.

M

Hostia, & aspersam sanguine tinget humum.
Frondator ramos Saturni dente fluentes
Stringet, & infirmo pabula læta gregi.
Te iuuet interdum spatiantem rure beato
Cernere fumantes sub iuga curua boues,
Aequora pellitus dum fracta inuertit arator;
Suscitat & ualido pingue bidente solum.
Tum cui lanicium curæ, cui uellera cordi,
Balantum dulci merget in amne gregem.
Verum ubi Sol radijs cælum inflammabit acutis,
Feruet & æstiuo terra perusta Cane,
Succidet densas incoctus messor aristas,
Quas terat assiduis area tosta rotis.
Ergo agedum nostræ spes ò fidissima uitæ
Lydia, felicis commoda ruris ama.

AVTVMNVS.

NVnc pater Autumnus diuini ruris honores
Explicat, & plena copia larga manu.
Primitias Lenæe Euan tibi rustica pubes
Libat odorato mista falerna mero.
Leuiáque intortis religat tibi colla corymbis,
Et nitidam serto uersicolore comam.
Ipse tibi ante aras redimita fronte bicornis

Stat caper; & sanctos imbuit ipse focos.
Muneribus grauida ipsa tuis tibi uinea floret;
Mitis & ipsa tuos inficit uua pedes.
Ipsa alacris saltus tenet, & læta arua uoluptas;
Et gaudet festos ducere Verna dies.
Me tenet ingratis nutirx Aeneia terris;
Horrida Tyrrheni quam ferit unda maris.
Te procul Argei retinent mea uita recessus;
Tingit & optatos lympha Aniena pedes.
Ipse ego, quod possum, molli tua nomina in umbra
Sæpe itero, argutis cognita littoribus.
Sæpe etiam inuisens oculis lachrimantibus altum;
Experior tantam fallere tristitiam.
Ante oculos duri quondam Læstrigonis arces,
Structáque ab antiquo mœnia celsa Lamo,
Mœnia flauenti quæ Formius aurifer alueo
Stringit; & Artaciæ nobilis unda rigat.
Et qui frondosæ Laurentia culta Maricæ
Mordet, & irrigua Lyris abundat aqua.
Obstrepit hinc multam torquens Vulturnus harenam;
Et celer Etruscis conditur æquoribus.
Hinc uiridem lucum, saxosiq; Anxuris arua;
Aruáque Circæis subdita uerticibus
Despicio, & densis lætissima littora Myrtis;
Aureáque à uigili mala Dracone rubent

Non tamen ulla magis referunt solatia menti,
Quàm ferat abrupto sidere tristis hyems.
Non me picta mouent maculosis littora conchis,
Quas uaga feruentis expuit unda freti:
Nec quia uersa leues uolitent super æquora cymbæ,
Laxat inexpletus tristia corda dolor.
Purior electro, & pellucidula crystallo,
Serpit, & arguto gramine lympha fugit:
Hic mihi chara oculis dum sæpe occurrit imago,
Vincláque quæ dulcis dulcia iunxit amor,
Combibit effusos oculis manantibus imbres,
Crescit & è lachrimis lucida lympha meis:
O` quotiens dum plena uago sese exerit orbe,
Puráque nocturnis luna renidet aquis,
Suspiciens dixi, propior mea cura decentis
Est humeros; roseo sic decus ore nitet.
O` quotiens liquido uibrat dum lumine pontus,
Sic geminæ fulgent sydera nostra faces.
Te uero mea lux fœcundi gratia ruris,
Pomosíq; iuuent Tiburis hospitia.
Illic te capient decerpta cydonia ramo:
Ipsa leges facili cerea pruna manu.
Muneribus gratum naturæ sedula crinem
Impedies, uiridi palmite compta caput.
Hic tempestiuas pandis in lyntribus uuas

Aspicies, celeri pressaque musta pede.
Concitaque in testis spumantia uina picatis,
Defrutaque, & dulci mella recocta mero.
Pluraque iucundi miraberis otia ruris;
Rusticus ut iacto semine findat humum;
Vinitor ut lentis adiungat uitibus ulmum;
Palladis & pingues stringat ab arte comas.
Vt iuuat agricolam purgantem cernere riuos,
Cernere pascentes pabula lecta boues.
Hæc inter mea diua graui semota labore,
Traduces uitæ mollia fata tuæ.
Interea meliorem animæ quando optima partem
Sola tenes, nostri uiue Lycinna memor.

De Paulo III. Pont. Max.

ROmani colles, subiectaque collibus arua,
Quæ secat intortis Albula uorticibus:
Queis rerum monimenta ferunt per sæcula nomen
Quà cælum, ac terræ, quà maria alta patent:
Ecquando fœcunda magis uos aura fauoni
Nutrijt, & plena copia larga manu?
Tellurisue sinus tam raro nomine flores
Aedidit, & rubro Lilia mista Croco?
Scilicet id Pauli totum est: id Roma poposcit,
A tam felici Præside posse regi.

FINIS.

Errata sic corrige.

Charta,	Pagina,	Linea.	
2	1	3	Sophiæ Liber
3	1	11	peragrarat
		22	relinquis?
12	2	2	Fert
15	1	13	penates;
16	1	25	Eos,
	2	22	bibuli prope
17	1	18	Signa.
23	1	18	Mænalio
		22	uitreis
	2	13	Exultant:
24	2	8	mutant:
25	1	6	astra:
		8	heriles.
		10	idem.
	2	3	manus:
		8	Lycæi:
26	2	19	alias
27	2	2	papillis,
		9	Accipiat:
		12	Zonam.
		22	calchis, Imprimendum curauimus, (ne quis id errore factum putet) ex Athenæo, Nicandro, Suida, & Hesychio.
28	1	1	posuere.
29	1	12	Proteus.
30	2	24	auro
32	1	6	colit,
		5	Arua quati:
		12	gentes.
34	1	24	cæli,
35	1	6	arua,
36	1	4	undas.
	2	19	orni.
		19	genas?

Romæ Antonius Bladus Asulanus excudebat. Anno Domini
M. D. XL. Mense Augusto.

-1-5

